

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΥΑΝΘΙΑΣ ΠΡΟΣ
ΚΟΡΑΗΝ.

Σεβασμιώτατε πάτερ.

Ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός μου Θεόφιλος, ὅστις ἤξιώθη νὰ σὲ ἰδῇ αὐτοπροσώπως καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τῆς γλυκείας συναναστροφῆς σου, ἡ φήμη καὶ τὰ συγγράμματά σου θάρρύνουσι καὶ ἐμὲ, εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, νὰ γράψω πρὸς σὲ τὸν κοινὸν παιδευτὴν τῶν τοῦ γένους ἡμῶν παίδων καὶ μερκαίων, ὅστις οὐδὲ τὰ ψελλίσματα τῶν τοιούτων ἀποστρέφεται.

Ἀιτῶμαι σε λοιπὸν, πάτερ σεβασμιώτατε καὶ διδάσκαλε, τὴν δεξιάν ἐκείνην καταφιλοῦσα, ἥτις τὴν Ἑλληνικὴν ἐκδίδωσι Βιβλιοθήκην καὶ τοὺς Αὐτοσχεδίου συγγραφῆς Στοχασμοὺς, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ στείλῃς μὲ τὰ βιβλία τοῦ κοινοῦ κἀνὲν γαλλικὸν βιβλίον ἠθικὸν, ἢ καμμίαν ἐγκυκλοπαιδείαν διὰ τοὺς παῖδας, διὰ νὰ τὸ μεταφράσω καὶ ἐγὼ καὶ οὕτω νὰ ὠφελήσω κατὰ τὴν δύναμίν μου τὸ γένος ἡμῶν. Σὺ δὲ, φύλαξ τῆς Ἑλλάδος ἄγγελε, σκέπε τὸν σεβασμιὸν ἐκείνον πρεσβύτην, ὅστις τοσοῦτον τὴν Ἑλλάδα ὑπερφιλεῖ, καὶ διαφύλαττε αὐτὸν ὑγιῇ διὰ τὴν βελτίωσιν αὐτῆς.

Κυδωνίαις, 2 Αὐγούστου 1814.

Εὐαρθία ἡ ἐξ Ἀρδρου.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΛΟΥΚΕΣΣΕΡ.

Τῷ ΚΥΡΙῳ ΦΩΚΙΩΝΙ Α. ΒΟΥΤΣΙΝᾷ
ΕΝΤΑΥΘΑ.

Φιλτάτῃ μοι Φωκίω,

Πρέπει νὰ ἐνδῶσω εἰς τὴν ἐπιμονὴν σου, ὅπως σοὶ πέμψω ἀφήγησιν τῆς εἰς Βαλουκεσέρ ἐκδρομῆς μου, καὶ πρὸς ταῦτα σοὶ διαβιδάξω ἀπόσπασμα τοῦ ἡμερολογίου μου, ἐπαναλαμβάνων σοὶ καὶ αὐθις ὅτι οὐδὲν περιέχει τοῦτο τὸ θελκτικὸν ἢ τὸ διαφέρον, καθόσον οὔτε ὡς ἱστορικὸς, οὔτε ὡς περιηγητὴς ἐπεσκέφθην τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀλλ' ἔνεκα ἐργασίας ταχέως, ὡς ἀπλοῦς διαβάτης, ἐπομένως ὅλως ἀνάξιον ἐστὶ τὸ ξηρὸν καὶ ἀτεχνον αὐτὸ ἡμερολόγιον νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἀξιολόγῳ «Ὀμήρῳ». Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, σοὶ πέμπω αὐτὸ, ἐπιβρίπτων εἰς βάρος σου πᾶσαν προκύνουσαν ἐπικρίσιν καὶ ἀποδοκιμασίαν ἐκ τῆς δημοσιεύσεώς του, ἢν ἡ ἐπιεικὴς φιλία σου ἤθελε τυχὸν ἀποφασίσαι.

Ἐρῶσο

ὁ πάντατε σὸς ἐκ καρδίας

N. Γ. Ο.

~~~~~

Σάββατον 23 Ἰουνίου 1873. Ἀποφασίσας νὰ μεταβῶ εἰς Βαλουκεσέρ, διηυθύνθην εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Κασσιπᾶ, ὅπως φθάς εἰς Μαγνησίαν λάβω τὴν διὰ Κιρκαγατσίου εἰς Βαλουκεσέρ ἄγουσαν ὁδόν. Τὴν 4 παρὰ τέταρτον ἡ ἀτμάμαξα ἤρξατο ἐκπέμπουσα στροβίλους ἀτμοῦ καὶ φεύγουσα ταχέως ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ραβδώσεων. Συνόδους ἔχω τοὺς κ. Μ. Β καὶ Ι. Κ. φύλακας δὲ τὸν Ἀλβανὸν Ρετζέπ καὶ τὸν Κιςαρέα Μιχάλην. Ἀνωφελὲς ὅλως νὰ περιγράψω πόσον ὠραία εἶναι ἡ ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου θέα, ὡς λίαν γνωστὴ· ἀλλὰ προσθέτω μόνον, ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως μεγίστης βλέπω πάντοτε τὸν σιδηροδρομὸν φεύγοντα πᾶσιν ταχύτητι ἐπὶ τῆς παραλίης.

μέχρι τοῦ Κορδελλοῦ, « παρὰ θίνα ἄλλος πολυφλοίσβοιο » καὶ κατόπιν ἐπὶ πολὺ διάστημα παροχθίως τοῦ Ἑρμου. Εἰς τὴν Μαγνησίαν ἀφίχθημεν περὶ τὴν 7 ὥραν, ἐπειδὴ δ' ἐπειγόμεθα, ὅπως ὅσον τάχιστα φθάσωμεν εἰς Βαλουκεσέρ, μετὰ ἐν τέταρτον ἐπέβημεν δύο ἁμαξῶν, κατευθυνόμενοι εἰς Κιρκαγάτσιον. Περὶ τὴν 11 τῆς νυκτὸς ἐφθάσαμεν εἰς σταθμὸν παρακείμενον τῷ Μιχαῖλῃ, ἀγροκηπίῳ ἀνήκοντι τῷ ὁμογενεῖ κ. Κωνσταντινίδῃ. Ἡ ἐκ τῆς ἁμάξης κίνησις, ὁ καθαρὸς αἰὲρ ὃν ἀνεπνέομεν, ἡ προχωρημένη ὥρα, πάντα ταῦτα συνετέλεσαν ὥπως διεγερθῇ ἡ ὀρεξις ἡμῶν. Καθήσαντες λοιπὸν εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς Σελήνης εὐρισκομένης εἰς τὸ δεύτερον αὐτῆς τέταρτον, ἐνῶ πᾶσα ἡ περικυκλούσα ἡμᾶς φύσις ὑπνωττεν, ἐκτὸς τῶν γρύλλων οἵτινες ἀνέπεμπον τὸ θελκτικὸν αὐτῶν κρί-κρί, ἐτιμήσαμεν προθύμως τὸ παρατεθὲν δειπνον, μεθ' ὃ ἀπελθόντες ἀφίχθημεν τὴν 1 μετὰ μεσονύκτιον εἰς Κερμικλή ντερέ, ἐνθα εἰς μόνος ὑπάρχει οἰκίσκος, χρησιμεύων ἀντὶ σταθμοῦ στρατιωτικοῦ καὶ κερφενείου ἐν ταύτῳ. Ὁ ἐκεῖ σταθμεύων Τσαοὺς Ἰβραχὴμ, εἰδοποίησεν ἡμᾶς, ὅτι εἰς τὴν κλεισώριαν ἦν θὰ διέλθωμεν πρέπει νὰ ὦμεν ἑτοιμοὶ ὅπως πιθανῶς ἀποκρούσωμεν ἐπίθεσιν ληστῶν, ἐκεῖ που ἐνεδρευόντων, καθότι πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀκούσει πυροβολισμοὺς καὶ ἐνόησεν, ὅτι ληστὰι, ὧν γέμει ὁ τόπος, ἦσαν ἐγγὺς, προστιθεὶς ὅτι ἦσαν Τσιπνίδες, οἱ μᾶλλον ἐπίφοβοι τῶν ληστῶν. Πιόντες τὴν καφὲ, ἐκινήσαμεν μετὰ τοὺς παρηγορητικοὺς αὐτοὺς λόγους πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὁφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι, πολλοὶ στοχασμοὶ διέλθον τὸν νοῦν μου ἐνῶ ἔδοκνον· τίς ἡ ἀνάγκη, ἔλεγον, στρατιωτικοῦ σταθμοῦ, ἀφοῦ οἱ ληστὰι δὲν ἀπεθαρρύνοντο οὐδ' ἀπεδιώκοντο, ἀλλ' ἤρχοντο τιθέμενοι οὕτως ἐπὶ τὴν σκιάν του, ὥπως ἀνέτως ληστεύωσι τοὺς ἀτυχεῖς διαβάτας, ἢ μήπως χρησιμεύει ὁ σταθμὸς ὡς εἰδοποιητήριον; Διανοομένην ὡσαύτως πρὸς τί νὰ ἐκτεθῇ εἰς τοὺς κινδύνους ληστεύσεως ἢ σφαγῆς ὑπὸ τοιούτων σκληρῶν καὶ βαρβάρων ἀνθρώπων,

ἐνῶ τόσον καλὰ ἤμην εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου, καὶ ἐὰν εἰς τὰς λιθοστρώτους αὐτῆς ἔτρεχα τὸν κίνδυνον νὰ θραύσω τὸν πόδα μου, τοῦλάχιστον ἤθελον ἀποθάνει *lege artis* ἐν τούτοις τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος καὶ μὴ σκοπῶν, ἀφοῦ ἤμην ὠπλισμένος, νὰ παραδοθῶ, ὕψωσα τὰς σφύρας τοῦ δικάνου μου, ἠτοίμασα τὸ πολύκροτόν μου, τοὺς δύο μόνους συντρόφους ἐφ' ὧν εἶχον πεποιθῆσιν, καὶ διὰ τοῦ βλέμματος διηρῶνων ἕκαστον θάμνον, ἕκαστον δένδρον, ἀναμένων νὰ ἰδῶ λάμψιν πυροβόλου ὑπὸ τὴν σκιάν του, καὶ ἀνθρωπίνους μορφὰς καθ' ἡμῶν ἐφορμώσας· ὁ Ἀλβανὸς Ρετζέπ μοι εἶπεν, ὅτι ἕκατόν ἐάν ᾔηται θέλει τοῖς ἐπιτεθῇ, βλέπων οὕτω πᾶ νῶτά του ὑπ' ἐμοῦ προφυλαγμένα. Ὁ Ρετζέπ συνεστήθη μοι ὡς ἀνδρεῖος, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Μιχαῆλης, ὅστις εἶχε τὸ ἦθος καὶ ἰδίως τὸν μύστακα ἀρειμάνιον, ὥστε ἤρχισα νὰ συλλαμβάνω ἐλπίδας ὅτι εἰ ληστὰι, οἵτινες ἤθελον μᾶς προσβάλλει, δὲν θὰ ἔφαλλον εὐθύμως τὰ ἐπινίκεια. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Σελήνη ἔδυσσε καὶ ἐδυθίσθημεν εἰς βαθὺ σκότος, ἐνῶ δ' ἐξαίνομεν εἰς τὴν τύχην ἡμῶν, αἴφνης τὴν βαθεῖαν σιγὴν τῆς νυκτὸς διέκοψεν οὐχὶ λίαν μεμακρυσμένος πυροβολισμὸς, ὃν ἡ ἡχώ ἐπανέλαβε πολλάκις μετὰ μείζονος ἐπιτάσεως· ἀνεπηδήσαμεν ἐπὶ τῆς ἁμάξης ὀρθοί, ἑτοιμοὶ νὰ πυροβολήσωμεν ὅπου ἠθέλομεν ἰδεῖ τὴν φλόγα τοῦ πυροβολισμοῦ, καθότι ἀδύνατον ἄλλως νὰ διακρίνωμεν τὸ σῶμα ἀνθρώπου ὑπὸ τοιούτων εὐλόγως κατεχόμενοι συγκινήσεων, ἐφθάσαμεν καθ' ἣν ὥραν « ἡριγένεια φάνη βοδοδάκτυλος ἡώς » εἰς Ἑρόγλου, ἀγροκήπιον τοῦ Γενησερλόγλου. Ἀφήσαντες ὀλίγον τοὺς ἵππους ν' ἀναπνεύσωσιν ἀνεχωρήσαμεν, καὶ μετὰ δίωρον πορείαν εὐρέθημεν περὶ τὴν 6 ὥραν εἰς ἕτερον στρατιωτικὸν σταθμὸν, εἰς θέσιν Χάρτα, τσιφλίκιον Νιδαλόγλου. Ἀφοῦ ἐρροφήσαμεν τὸν ἱστορικὸν καφὲ, διηυθύνθημεν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ περὶ τὴν 7 ὥραν καὶ 1]2 ἀφίχθημεν εἰς Κιρκαγάτσιον, κατευθυνθέντες εἰς τοῦ Μουφτι τοῦ χάνιον. Κατόπιν μικρᾶς ἀναπαύσεως, εὐχαρίστως εἶδον τοὺς ἀδελφοὺς κυρίου Ραῖκοπούλου καὶ Λεον-

ταρίτας, οἵτινες μετ' ἐξόχου φιλοξενείας, ἰδίως οἱ πρῶτοι, προσηνέχθησαν πρὸς με. Ἐπειδὴ δὲ μόνον ὀλίγας ὥρας διέμεινα ἐν Κιρκαγάτς, δὲν ἡδυνήθην ν' ἀντιληφθῶ λεπτομερῶς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς πόλεως, οὐχ ἥττον ὅμως ὑποθέτω ὅτι οὐδὲν ἔχει ἀξιοθέατον ἢ καὶ σπάνιον τούναντίον, αἰσθημα λύπης καταλαμβάνει τὸν κατὰ πρῶτον ἀφικνούμενον εἰς Κιρκαγάτζ, διότι ἀπαντᾷ σωρούς ἐρειπίων προξενηθέντων ὑπὸ μεγάλης πυρκαϊᾶς ἀποτεφρωσάσης, τὴν 4 Ἰουλίου 1874, τὴν ἐν τέταρτον τῆς πόλεως ἤδη ὅμως ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν πολλὰί νέαι οἰκίαι ἀνακύνουσιν, ὡς ὁ Φοῖνιξ ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ· τὸ Κιρκαγάτς εἶναι ἐν συνόλῳ ἀρκετὰ καλὴ πόλις κειμένη πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κλιτύος τοῦ Σαρι-καγιά (Ξαλθοῦ βράχου), σειρᾶς τοῦ Κούνδαγ' ἀπαρτιζομένη δ' ὑπὸ τριῶν χιλιάδων οἰκιῶν, ὧν 250 Ἑλληνικαὶ καὶ 350 Ἀρμενικαὶ, αἱ δὲ λοιπαὶ τουρκικαί, διοικεῖται ὑπὸ Καίμα-κάμη· ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης διατηρεῖ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον συγκροτούμενον ὑπὸ δύο τάξεων, καὶ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν ἐν ᾧ φοιτῶσι περὶ τοὺς 200 Ἑλληνόπαιδας, πρὸς δὲ καὶ ἐν Παρθεναγωγεῖον ἀριθμοῦν περὶ τὰς 40 μαθητρίας. Ἀτυχῶς, ἔνεκα τῆς Κυριακῆς, ἐσχόλαζον καὶ οὕτω δὲν ἡδυνήθην ν' ἀντιληφθῶ ἐγὼ αὐτὸς περὶ τῶν γενομένων προόδων· ἡ μεγαλειτέρα ἑλλειψὶς τοῦ Κιρκαγάτς εἶναι ἡ τοῦ ὕδατος, ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ θεραπευθῇ ἅμα ὡς οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἀποφασίσωσι νὰ ἐξοδεύσωσι περὶ τὰς δέκα χιλιάδας λιρῶν Ὄθωμ. ὅπως ἀγάγωσιν ἐξαίρετόν τι ὕδωρ ἐξ Ἀκ Σουγίου, διακλαδώσεως τοῦ Καίκου, μίαν καὶ ἡμίσειαν ἀπέχοντος ὥραν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς οὐ μακρὰν ἀπέχουσης κωμοπόλεως Σῶμα παρεμβάλλουσι προσκόμματα, ἐγείροντες ἐπὶ τοῦ ὕδατος αὐτοῦ ἀξιώσεις, οὐχ' ἥττον ὅμως τὸ κώλυμα τοῦτο εὐχερῶς αἴρεται. Τὰ προϊόντα τῆς εὐρείας πεδιάδος τῆς ἐξαρτωμένης κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ Κιρκαγάτς εἰσὶ βάμβαξ, ριζάριον, Δημητριακοὶ καρποὶ, μέλι, ὀλίγον ἔπιον, ἐξαίρετοι πέπωνες καὶ . . . . (ἥς μὴ εἴθνη-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε')

σωσιν αἱ Σμυρναίδες ἡμῶν) ὠραῖαι γυναῖκες.

Εἰς Κιρκαγάτς ὑπάρχει καφενεῖον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐμπορικὸν καφενεῖον Σμύρνη», ἐνθα ὀλίγοι μὲν φοιτῶσιν, ἀλλ' ὅπου ἡ κατανάλωσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐστὶν αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη. Εἴθε τοιοῦτον μέτρον νὰ ἐφηρμόζετο καὶ ἐν Σμύρνῃ, ἐν ᾗ ἡ ῥακὴ πολλὰ ἐποιήσατο θύματα.

Ἐνοικιάσαντες ἐξ ἵππους καὶ προσλαβόντες καὶ δύο φύλακας ὀδηγοὺς, τὸν Ταχὴρ Τζαὺς καὶ τὸν Ἰσμαήλ ἀγᾶν, ἀνεχωρήσαμεν περὶ τὴν 6 ὥραν Μ. Μ, ὑπ' εὐθυμίας κατεχόμενοι μεγίστης διπλασιασθείσης ἰδίως εἰς τὴν θέαν τοῦ κ. Μ. Ε. λευκὰ τοῦ χοροῦ φορέσαντος χειρόκτια. Μετὰ εἴκοσι λεπτῶν παρείαν διήλθομεν πρὸ δάσους ὑψικορύφων καὶ μεγαλοπρεπῶν πευκῶν, αἵτινες κατέκειντο ἐκτάδην ὡς γίγαντες κατακεραυνωθέντες ὑπὸ τοῦ Διός. Αἰσθημα μελαγχολίας μὲ κατέλαβεν εἰς τὴν θέαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ δάσους, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἤκούετο θόρυβος εἰμὴ μόνον τῆς ἐρωτύλου τρυγάνος τὸ ἄσμα συμπαθῶς ἀντηχοῦν. Μετὰ πλείστης δ' εὐχαριστήσεως ἤθελον περιεργασθῇ τὸ δάσος αὐτὸ, ἐὰν ὁ ἵππος ἐφ' οὗ ἐπέβαινον δὲν ἦτον ὁ ἀθλιέστατος τοῦ εἴδους του, πρὸς θν καὶ ἡ Ῥοσινάντη αὐτὴ τοῦ δὸν Κιχώτου παραβαλλομένη θὰ ἦτο ὁ Βουκέφαλος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐπτέρνιζον, ἐκτύπων αὐτὸν ὅπως ταχύνη τὸ βῆμά του, ἀλλ' οὗτος περιορίζετο ν' ἀναπηδᾷ μένων σχεδόν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Ὑπώπτευσα πρὸς σιγμὴν ὅτι τὸν εἶχον διδάξει τὸ σηγνιστὸν λεγόμενον βῆμα, ἐν χρήσει ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασιν ὁπότε, ἅμα τῇ κελεύσει, οἱ στρατιῶται προσποιοῦνται ὅτι βαίνουσιν, ἱστάμενοι πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον. Ἀπερίγραπτον τί ὑπέφερα, ἀσυνήθιστος ἄλλως τε ὢν ἱππασίας· ἀνετιναζόμεν ὑπὸ τοῦ ἵππου μὴ θέλοντος νὰ ταχύνη τὸ βῆμα, καὶ συχνάκις προσκόπτοντος, ὁσάκις δ' ἤθελον νὰ σφίγξω τὸ γόνυ ἐπὶ τοῦ ἐφιππείου, δεινοῦς ἡσθάνομην πόνους ἔνεκα τῶν διαφόρων ξύλων αὐτοῦ εἰσδυόντων εἰς τὰς σάρκας μου. Τὴν 6 καὶ 10 ἐφθάσαμεν εἰς μπογάτζ καὶ βέ, ὅπου προθύμως κατῆλθον τοῦ ἵππου ἵν' ἀνα-

λάβω ὀλίγον καὶ πῖω τὸν καφέ, ὃν ὁ φρουρῶν Ἰσαούς κατασκευάζει.

Μετ' ὀλίγον εἰσεδύσαμεν εἰς ὁδὸν στενὴν, κατάφυτον ἑκατέρωθεν, ἀσφαλὲς ληστῶν κρησφύγετον, δι' ὃ καὶ οἱ προσληφθέντες φύλακες ὁδηγοὶ συνέστησαν ἡμῖν τὴν μεγίστην προσοχὴν, καθότι τὸ μέρος ἦτο λίαν ὑποπτον. Μετ' ἀρκετὴν πορείαν συνηθίσας εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ κινδύνου, δὲν ἐπρόσεχον πλέον εἰς αὐτὸν, τῆς προσοχῆς μου ἐλκυθεῖσης ἄλλως τε ὑπὸ τοῦ ὠραίου τῆς νυκτερινῆς αὐτῆς ἐκδρομῆς. Τῷ ὄντι, ὑψικόρυφα δένδρα, ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἰσάμενα, ἐμπόδιζον τὰς ἀκτῖνας τῆς Σελήνης νὰ φωτίζωσιν ἐντελῶς, ὥστε εἰσείνομεν ἐναλλάξ ὑπὸ τὴν σκιάν ἢ ὑπὸ τὸ συμπαθὲς φῶς τῆς Σελήνης. Αἱ νύμφαι τῶν δασῶν, φοβηθεῖσαι τὴν παρουσίαν τῶν ληστῶν, πρὸ πολλοῦ εἶχον ἐγκαταλείψει εἰς αὐτοὺς τὰ κατοικητήριά των. Παντοῦ μεγαλοπρεπῆς σιγὴ ἐβασίλευε καὶ μόνον ἐνίοτε ἡ μονότονος κραυγὴ τῆς γλαυκῆς ἀντήχει εἰς τὰ πέριξ, εἴτα ἔπαυε καὶ αὐτὴ, καὶ ἤκουετο μόνον ὁ τῶν ἵππων ποδοβλητός. Καὶ αὐτὸς ὁ Ρετζέπ, θελχθεὶς ὑπὸ τοῦ μαγικοῦ τῆς φυσικῆς αὐτῆς καλλονῆς, ἤρχισεν ἄδων Ἑλληνιστὶ ᾠδὴν τινα κλεπτῶν, ἄθλα κατὰ τυράννων ὑμνοῦσαν. Ὅποσοι καὶ ἡλίκοι ρεμβασμοὶ μὲ κατέλαβον! Ποιοὶ πόθοι, σιγῶντες μὲν ἀλλ' οὐδέποτε ὑπνώττοντες ἐν τῇ καρδίᾳ μου, διηγέθησαν! Ὅποια ὄνειροπολήματα ἀθρόα ἐπληττον τὴν φαντασίαν μου! Ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς φύσεως, ἰδίως τὴν νύκτα ὑπὸ τὰ δένδρα, ἐνῶ ἡ Σελήνη ἐπιχέει τὸ ἥρεμον φῶς της, γεννᾷ εὐγενεῖς, ὠραίας ιδέας εἰς τὸν ἄνθρωπον, θαυμάζω δὲ πῶς οἱ λησταὶ δύνανται ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, εἰς τοιοῦτον μέρος, νὰ συλλογίζωνται καὶ διαπράττωσι κακουργήματα. Πλὴν, ἄφρων! λησμονῶ ὅτι ἀδιάφορα ὅλως μένουσιν εἰς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως τὰ θηρία εἰς ἃ καὶ οἱ λησταὶ ἀνήκουσιν, ἔχοντες μόνον ἀνθρωπίνην μορφήν. Εἰς τοιαύτας ἡμην βεθυθισμένος ὄνειροπολήσεις ὅτε ἐφθάσαμεν περὶ τὴν 12 1]2 τῆς νυκτὸς εἰς Κερασίν. Κατῆλθον ὅλος κατάκοπος ἐκ τῆς ἱππασίας εἰς τι ἐκεῖ χάνιον, ὅπου δέ-

σαντες τοὺς ἵππους, ἐνεδυναμώσαμεν τὸν στόμαχον ἡμῶν πρὸ πολλοῦ ζητοῦντα ἐπικουρίαν. Μετὰ τὴν τελετὴν ταύτην κατεκλίνθημεν εἰς τὸ ὑπαιθρον ὑπὸ πυκνόφυλλον πλάτανον, εὐχόμενοι, ὅπως θελκτικαὶ Δρυάδες ἡδέως ἡμᾶς βαυκαλίσωσι, πλὴν, ἀντὶ τούτων, ἐντρίμων πρὸ χράνων ἀποχωρησῶν, μυριάδες βατράχων ἤρξαντο εἰς τὸ πλευρόν μου φρικώδη συναυλίαν ἥτις παρὰ τὸν μέγαν ἡμῶν κάματον ἤθελεν εἰς βιαίαν τρέψει φυγὴν τὸν Μορφέα, καίτοι βαρὺ φέροντα ἐκ μηχανῶν φορτίον. Ἡρχισα σπουδαίως νὰ ἐνοχλῶμαι ἐκ τῆς βατραχικῆς αὐτῆς συμφωνίας. ὅτε, ὥς ἐκ θαύματος, διὰ μιᾶς τὰ ἀμφίβια αὐτὰ τετράποδα, μᾶλλον φιλόξενα τῶν ἐκεῖ ἀνθρώπων, εἰσέγησαν, πιθανῶς μιμηθέντα ἡμᾶς.

Δευτέρα, 25 Ἰουνίου. Ἐκοιμώμην ἐτι βαθέως ὅτε πληθὺς πτηνῶν, ὑπερθεῖν τῆς κεφαλῆς μου, ἐντὸς τῶν φύλλων τοῦ πλατάνου κεκρυμμένων, ἤρξαντο διὰ τῶν ἐωθινῶν αὐτῶν ἀσμάτων νὰ χαιρετῶσι τὴν αὐγὴν. Ἠνέωξα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐνόμισα ὅτι ὠνειρευόμην, τόσον τερπνὸν ἦτο τὸ θέαμα τῶν ἀπειραρίθμων αὐτῶν πτηνῶν ὅτινα διημφισβήτουν τὸ γέρας τῆς καλλιφωνίας καὶ τῶν λαρυγγισμῶν, καὶ ἐρωτικῶς κατεδίωκον ἄλληλα. Τὴν γενικὴν ταύτην χαρὰν ἤσθάνθη καὶ ὁ κ. Μ. Ε. ὅστις καὶ αὐτὸς ἤρξατο στεντωρεῖως ψάλλον. Ἐκ τῆς φωνῆς του πιστεύω ὅτι ἦν εὐχαριστημένος, τὸ ἐπ' ἐμοί . . . ἀκόμη σκέπτομαι εἰς τί ἡμαρτον πρὸς αὐτὸν ὅπως μὲ ὑποβάλη εἰς τοιαύτην τιμωρίαν, ἄλλως τε καὶ αὐτὰ τὰ ἄθῶα πτηνὰ ἔπαυσαν τὴν ᾠδὴν των . . . ὑπὸ φθόνου. Ἐπὶ τέλους ἐξύπνησε καὶ ὁ Ι. Κ., ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του ἀπεικονίζετο τὸ Ὀθωμανικὸν μαχμουρλουκι ἐν τῷ ὑπάτῳ βαθμῷ καὶ τὸ τεργλακλίκι τοῦ καφεπότου καὶ καπνοπότου· ἀδιάφορος ὅλως πρὸς τῶν πτηνῶν τὸ λάλημα καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως, δὲν ἠνέωξε τὸ στόμα του ν' ἀρθρώσῃ μίαν κἀν λέξιν εἰμὴ ἀφοῦ ἐρρόφησε τέσσαρα κατὰ σειράν κάπελλα καφὲ καὶ ἑξ σιγάρα. Ἡθέλε τις τὸν ὑπολάβει αὐτόματον μηχανὴν, ἐὰν δὲν ἤκουε μυκηθμοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐκπεμπομέ-

ρους, ἐξ ἀφάρτου πιθανῶς ἡδονῆς. Ἀλλ' ἐνῶ οὗτος εὐτυχῆς νύχαρίσται τὴν ἄκρατον ἐπιθυμίαν τῆς διττῆς καταπόσεως, ἐγὼ ἐν τάχει ἐπεσκέφθην τὸ Κερασίν, συγκρίνον ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου οἰκιῶν Ὀθωμανικῶν καὶ ὑπαγόμενον εἰς τὴν τοῦ Μουδέρη Ἰβριντῆ δικαιοδοσίαν. Οὐδὲν ἐκτακτον εἶδον· ἡ αὐτὴ ἀκαταστασία τοῦ χωρίου, ἡ αὐτὴ ἀθλιότης τῶν κατοίκων ἥτις διακρίνει ὅλα τὰ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ χωρία, καὶ ὅμως ἡ τοπογραφικὴ θέσις τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ἐξαίρετος. Ἀγοράσαντες εἰς Κερασίν ἐρίφιον ὅπερ ἔφησαν ἐκεῖ, ἀπῆλθον περὶ τὴν 5 ὥραν καὶ ἡμίσειαν, καὶ τὴν 7 διήλθον, χωρὶς ποσῶς νὰ σταθμεύσωμεν, τὸ Γιουρούκιοϊ, ἐλκεσινόν τι χωρίον ἐξ ὀλιγίστων οἰκιῶν, κατὰ δὲ τὴν 9 καὶ 1]2 Π. Μ. ἐφθάσαμεν εἰς θέσιν τινα Μπάγ-Ἀλενέ, ὅπου ἐπεξεύσαμεν, στρώσαντες δ' ὑπὸ ἰτέαν τοὺς μικροὺς τάπητας οὓς εἰχομεν, ἐχαιρετήσαμεν ἐρρωμένως τὸ ψητὸν τοῦ Κερασίν ἐρίφιον, τοῦ ὁποίου οὐδ' ἔχνης καὶ ἐναπέμεινε, καθότι καὶ διὰ τῶν ὀστέων του ἔτι δύο πειναλέοι ὡς ἡμεῖς κύνες Γιουρούκη τινος εὐωχίαν εὐφρόσυνον ἐποίησαν. Κοιμηθέντες ὀλίγον, ἀνεχώρησαμεν κατὰ τὴν 1 καὶ 1]2 Μ. Μ. Καθ' ὁδὸν συναντήσαντες νέον τινα ἐκ τῶν νομάδων σκηνητῶν ἠρωτήσαμεν αὐτὸν, ἐὰν ἄρῃ ἦν ἡ γυνὴ αὐτοῦ δ' ἀπήντησεν ὅτι δὲν εἶναι οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο, εἶναι Γιουρούκης· ἐνεθυμήθην τότε κάτοικόν τινα τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὠβέρνης, ὅστις λαλῶν περὶ πανηγύρεώς τινος εἶπε « δὲν ἤμεθα οὐδὲ ἄνδρες οὐδὲ γυναῖκες, ἤμεθα πάντες Ὠβερνίται. » « *Nous n' étions ni hommes ni femmes, nous étions tous des Auvergnats* » Μεγίστην ἡσθανόμην στενοχωρίαν μὴ γινώσκων τὴν Τουρκικὴν, καθόσον ὁ κ. Μ. Ε. ὅστις ἐλάλει ὁπωσοῦν τὴν Ἑλληνικὴν, τυχὼν ἵππου ὑποφερτοῦ, καὶ βεβαιωθεὶς ὅτι πᾶς κίνδυνος ληστῶν ἐξέλιπε, καθόσον ἐπλησιάζομεν εἰς Βαλουκεσέρ, ἐτράπη πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ὁ δ' ἐμὸς Πήγασος, πείσμων ὅσον καὶ ὀκνηρὸς, δὲν ἀπεφάσιζεν ὀριστικῶς νὰ ταχύνη τὸ βῆμα. Ὁ κ. Ι. Κ. ὅστις καίτοι, ὡς λέγει, καταγόμενος ἐξ Ἑλλήνων ἔτυχεν

ὅμως ἀνατροφῆς Ὀθωμανικῆς, ἡγάπα οὐ μόνον τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Ὀθωμανῶν ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ λαλῇ Ἑλληνιστὶ ἀλλὰ Τουρκιστὶ, προσπαθήσας δὲ νὰ συνδέσῃ μετ' ἐμοῦ συνδιάλεξιν εἰς τὴν διάλεκτον ταύτην καὶ μὴ ἐπιτυχὼν τοῦτο, ἤρξατο λαλῶν μετὰ τοῦ ἵππου του, ὅστις, φαίνεται νοημονέστερος ἐμοῦ, τὸν ἐνόει, καὶ οὕτως ἤκουα μακρόθεν ζωηράν συνδιάλεξιν μεταξὺ ἵππου καὶ ἀναβάτου, δηλοῦσαν ἐντελῆ μεταξὺ αὐτῶν ἁρμονίαν.

Τέλος, περὶ τὴν πέμπτην ὥραν εἶδομεν μακρόθεν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ μετὰ ἐν τέταρτον, εὐτυχέστεροι τοῦ Μωϋσέως, εἰσηρχόμεθα εἰς αὐτήν. Ἐν τῇ εἰσόδῳ συνήντησα τὸν πολῦτιμον φίλον κ. Φ. Πολύδωρον, μεθ' οὗ μετ' ὀλίγον, καίτοι κεκμηκῶς εἰς ἄκρον, ἐξῆλθον εἰς περίπατον ὅπως συλλάβω ἰδέαν τινὰ τῆς πόλεως. Βόρβοροι, δυσωδίαι, ἀκθυρσίαι, ἀθλιότης ὁδῶν, σεσαθρωμένοι καὶ ἐτοιμάρροποι οἰκίαι, ζῶα, καὶ ἄνθρωποι ἐλάχιστον διαφέροντες τῶν ζώων καὶ ἀναμιξ μετ' αὐτῶν βαίνοντες, ἰδοὺ τὸ Βαλουκεσέρ. Ἐνῶ ἔβλεπον ταῦτα καὶ μετ' ἀπορίας ἤκουον τοῦ φίλου μου λαλοῦντος περὶ τῆς ἐλκεσινῆς τῆς πόλεως καταστάσεως, εἶδα ὅτι ἤμην τὸ ἀντικείμενον τοῦ γενικοῦ γέλωτος, καὶ παρετήρησα μάλιστα καὶ παῖδάς τινας παρακολουθοῦντάς με μετ' οὐχὶ ἀμφιδόλων σημείων ἐπιθέσεως διὰ σεσηπῶτων προϊόντων τῆς λεμονέας ἢ τινων ἄλλων. Τὸ προξενοῦν αὐτὸ αἴτιον ἦτον ὁ πῖλός μου ὁ ψιάθινος, ὅστις, ὡς φαίνεται, κατὰ πρώτην φοράν ἐνεφανίζετο εἰς Βαλουκεσέρ, διότι ἄλλως δυσεξήγητος εἶναι ἡ ζωηρὰ περιέργεια ἣν ἐκίνησεν ὁ ἀτυχῆς οὗτος πῖλος, καὶ ἥτις ἦτο μείζων ἔτι καὶ αὐτῆς τῆς περιεργείας ἣν οἱ ἑταῖροι τοῦ Κολόμβου προῦξένησαν εἰς τοὺς Ἰθαγενεῖς κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπάτησαν τὸν πόδα τῶν εἰς τὴν τέως ἄγνωστον ἐκείνην χώραν. Βλέπων τὴν προξενουμένην ὑπὸ τοῦ πῖλου μου συγκίνησιν, ἔσπευσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Δαδιώτου, ὅπου εὗρηκα φιλόξενον κατάλυμα, καίτοι τοῦ οἰκοδεσπότου ἀπου-

σιάζοντος εἰς Ἀδραμύττειον, ἐν ᾧ οἰκογενειακῶς εἶναι ἐγκατεστημένος. Μετὰ μικρὸν δεῖπνον, κατάκοπος ὑπὸ τοῦ καμάρου, κατεκλίνθη πεπειθὴς, ὅτι μακρὰν βατράχων καὶ πτηνῶν, θὰ ἔδυνάμην νὰ ὑπνώσω μέχρι τῆς ἐπαύριον, διὸ μόλις ἐπρόφθασα νὰ εὐχηθῶ τῷ φίλῳ Πολυδώρῳ, ἐξερχομένῳ πρὸς ἀναζήτησιν ἀναγκαιοῦντων αὐτῷ πραγμάτων, καλὴν ἐπάνοδον, καὶ ἔκλεια τοῦς ὀφθαλμούς. Πλὴν « ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Βαλουκεσεριανοὶ γείτονες κελεύουσι », διότι, ἐνῶ ἐκοιμώμην ὡς ἄνθρωπος δικνύσας εἰκοσὶν ὥρας ἐφ' ἵππου, αἰφνης ἀκούω σφοδρῶς σειομένην καὶ κρουομένην τῆς οἰκίας τὴν θύραν, ἀγρίας φωνᾶς ἀνδρῶν ὀργισμένων, κραυγᾶς γυναικῶν μαινομένων, κλαυθμοῦς τέκνων περιφόβων. Καίτοι ἐγένετο χρῆσις γλώσσης εἰς ἐμὲ ἀκαταλήπτου, οὐχ ἥττον ἐνόησα ὅτι ἦσαν ἀπειλαὶ κατὰ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἦμην, καὶ ἠγνόουν τί συνέβαινε καθότι, ὡς προέφην, ὁ μὲν κύριος τῆς οἰκίας ἦν ἀπὼν, καὶ ὁ φίλος συνέταίρος μου εἶχεν ἐξέλθει. Ἐν τούτοις ἡ θύρα ἐσειέτο βιαϊότερον, λίθοι ἐρρίπτοντο κατ' αὐτῆς τε καὶ τῆς οἰκίας, καὶ ἠπειλεῖτο εἰσβολὴ τοῦ μαινομένου αὐτοῦ πλήθους. Δὲν ἤξευρα τί νὰ ὑποθέσω. Ἐφοβήθην μὴ οἱ κάτοικοι ἀνῆκον εἰς τὴν φυλὴν τῶν καννιδάλων, καὶ συνέλαβον τὸ σχέδιον, μαθόντες τὴν ἄφιξίν μου, νὰ δοκιμάσωσι τὴν σῆρκα μου. Συλλογισθεῖς ὅμως ὅτι ὁ φίλος Πολύδωρος δὲν ἐγένετο βορὰ αὐτῶν, καὶ ὅτι δὲν εἶχα που ἀναγνώσει ὅτι οἱ ἐν Βαλουκεσέρ εὐχαριστοῦνται τρώγοντες ἀνθρώπινον κρέας, ἤρχισα νὰ ἡσυχάζω ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου. Πλὴν πρὸς τί ἡ ἀκάθαρτος αὕτη ἐπίθεσις; Ὅπως ᾧ ἔτοιμος πρὸς πᾶν τυχαῖον, ἐπήδησα τοῦ καναπέ, ὅστις ἀντὶ κλίνης μ' ἐχρησίμευε, καὶ ἐνδυθεὶς προχείρως ἔλαβον τὸ πολύκροτόν μου ἀναμένων τὸ ἀποθησόμενον. Μετ' ὀλίγον ἀνῆλθεν ὁ ὑπρέτης ὅστις ἐν τάχει μοὶ ἐξήγησε τὴν αἰτίαν τοῦ τόσο θορύβου, εἰπὼν μοι ὅτι οἱ γείτονες ἀξιοῦσι νὰ μένη ἡ αὐλαία θύρα ἀνοικτὴ δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὅπως εἰσερχόμενοι, ὁπότε ἤθελε τοῖς δόξει, λαμβάνωσιν ὕδωρ ἐκ τῆς κρήνης, ἐπειδὴ δ' ὁ

ὑπρέτης εἶχε κλείσει ἔσωθεν τὴν θύραν, οὗτοι πρᾶσεπάθουν νὰ διαρρήξωσιν αὐτήν. Μόλις μ' εἶπε ταῦτα, καὶ, λαβὼν μεγάλην τινὰ μάχαιραν, κατῆλθε δρομαίως, ἔτοιμος νὰ φονεύσῃ τὸν πρῶτον εἰσελευσόμενον. Εὐτυχῶς μετὰ τέταρτον κατηνύσθη ἡ ἀχαλίνωτος ὀργὴ τῶν γειτόνων, οἵτινες παραδόξους ἰδέας ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας... τῶν ἄλλων, καὶ ἠδυνήθην αὐτὴν τὴν φωνὴν ὀριστικῶς νὰ κοιμηθῶ, ὕπνον ὅμως κᾶπως τεταραγμένον ὑπ' ὀνείρων τρομακτικῶν, καθότι ἔβλεπον ὅτι ἐνέπιπτον εἰς ἐνέδρας ληστῶν, ἐνόμιζα ὅτι ἀνετινασσόμενην ἔτι ὑπὸ τοῦ ἵππου μου, παθὼν ὅ,τι οἱ μὴ ναυτικοὶ κατόπιν μακροῦ πλοῦ οἵτινες, καίτοι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐπὶ ὥρας ἀκόμη νομίζουσιν ὅτι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὠνειρευόμενην ὅτι ἐδεχόμην κατὰ κεφαλῆς σεσηπότας καρπούς ἢ ὅτι τέλος ἐκορέννουν τὴν ἀκόρεστον πείναν ἀνθρωποφάγων ἀνδρῶν.

Τρίτη 26 Ἰουνίου Τὴν πρωίαν ἦλθον οἱ κ. κ. Μ. Ε. καὶ Ι. Κ. καὶ μετὰ τοῦ κ. Πολυδώρου μετέβημεν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν βαλανεῖον συντελεστικὸν πρὸς ἀνάπαυσιν. Εἰσελθὼν εἰς αὐτὸ ἐσκέφθην πρὸς στιγμὴν ν' ἀπέλθω, τοσοῦτον ἦν ἄθλιον, ἐλεεινὸν καὶ ῥυπαρὸν, οὐχ ἥττον, ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται, ἔμεινα, διότι ἦτον τὸ κάλλιστον τῆς πόλεως καὶ εἶχον ἀνάγκην αὐτοῦ. Ἐκχυμνωθεὶς εἰσῆλθον εἰς εὐρεϊάν τινα αἴθουσαν, ὑγρὰν, πλὴν θερμοτάτην. Προσῆλθεν εἴτα τις ὅστις διὰ νεύματος μοὶ ἔκαμε νὰ νοήσω ὅτι πρέπει νὰ πέσω ὑπτίως. Τούτου γενομένου, ἤρξατο τρίτων με, πκτῶν με διὰ τοῦ γόνατος, τραβῶν μου τοὺς βραχίονας, προτιθέμενος ἴσως νὰ μ' ἐξαρθρώσῃ ἀγνοῶ κατὰ πόσον θὰ ἐξηρχόμην σῶας ἐκ τῶν χειρῶν του, ἐὰν αἰφνης δὲν ἠσθάνόμην τὰς δυνάμεις μου ἐγκαταλιμπανούσας με, ἐφ' ᾧ προφθάσας ἐρρίψα ἐπὶ τοῦ προσώπου μου ψυχρὴν ὕδωρ, καὶ ἐπήδησα ἐκτὸς ἀποφυγῶν λειποθυμίαν, τοσοῦτον πολλὴ ἦν ἡ ἐκεῖ θερμότης· ἐδῶ μοὶ ἐδόθη ἀκόμη ἀφορμὴ ὅπως θαυμάσω τὸν ἐκτουρκισμόν τοῦ κ. Ι. Κ., ὅστις ἐπέκεινα τῶν δύο ὥρῶν ἔμεινεν εἰς τὴν πνιγνῆν

ἐκείνην ἀτμοσφαῖραν, παραπονούμενός ὅτι δὲν ἦτον ἀρκετὰ θερμή!! καὶ ὅμως ὀλίγον ἔτι εἰς κῦξανεν ἡ θερμότης, εἰμὶ βέβαιος ὅτι ἠθέλομεν εὐρεῖ αὐτὸν ὀπτόν, πλὴν ἀνωφελῶς, διότι τίς ἠθελε τὸν δοκιμάσει; Τέλος, ἐξῆλθεν εἰς τὴν δευτέραν αἵθουσαν, μυκώμενος καὶ βρυχώμενος, ἐνῶ ἐν τῷ μεταξύ ἐρρόφα κύπελλα ἀλλεπάλληλα καφέ.

Ὅπως ἀποσύγω κινῶν τὴν περιέργειαν τῶν κατοίκων, ἀντήλλαξα τὸν ψιάνινον πῖλόν μου μὲ φέσιον. Πόσον σκληρὰν εὐχὴν τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν! Ὁφείλα ὅμως νὰ πράξω τοῦτο, ὅπως μὴ εὐρεθῶ εἰς δύσκολόν τινα θέσιν καὶ δυνηθῶ ἐνταῦτῳ ἀνέτως νὰ παριεργασθῶ τὴν πόλιν.

Δύναμαι ἤδη νὰ καυχῶμαι ὅτι εἶδον τὴν ὑπὸ τὴν ἥλιον ἀθλιεστέραν πόλιν· αἱ ὁδοὶ τοῦ Βαλουκσερ εἰσὶ στεναί, ἀνώμαλοι, βυπαραί, πλήρεις ἀκαθαρσιῶν· ἐδῶ τις συναντᾷ πτώματα γαλῶν, παρέχει κυνῶν, ἐρνίθων, ἢ ἔνου τινος, φρικώδη δυσωδίαν ἀποπνεόντων, συχνάκις δὲ οἱ ἀπόπατοι τῶν οἰκιῶν, φρικῶδες καὶ εἰπεῖν ἔτι, ἐκκενοῦνται ἐν τῇ ὁδῷ! Αἱ οἰκίαι εἰσὶν ἄθλια, πενιχραί, ξύλιναι καὶ σεσαθρωμέναι. Μία πυρκαϊὰ δύνανται ν' ἀποτεφρώσῃ ὁλόκληρον τὴν πόλιν, εὐτυχῶς ὅμως ἡ δυστυχῶς διὰ τοὺς κατόικους, πρὸ πολλοῦ δὲν συνέβη τοιαύτη. Οὐδεμία οἰκογένεια τυχούσα ὅπως οὖν ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς κατοικεῖ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οὐδεμία κυρία ἔχει τὴν ἀτυχίαν νὰ μαραίνηται ἐν τῷ ἐλσεινῷ αὐτῷ τόπῳ. Αἱ γυναῖκες τοῦ Βαλουκσερ, αἵτινες διακρίνονται διὰ τὸ οὐχὶ αὐστηρὸν τῶν ἡθῶν τῶν, ἀντὶ ἐσθῆτος φοροῦσιν εὐρυτάτας ἀναξυρίδας, ἐξερχόμεναι δὲ φοροῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν Ὀθωμανικὸν φρεατὶδ, ψιμυθιοῦνται δὲ κατὰ κόρον, βάφουσαι τὰς ὀφρῆς διὰ μέλανος χρώματος καὶ τὰς ἄκρας τῶν δακτύλων δι' ἐρυθροῦ βαθέος. Οἱ ἄνδρες, εἰσὶν ἀνάγωγοι, ἀνευ ἀνατροφῆς, ἀφιλόξενοι, ἀγράμματοι καὶ φθονεροί· καὶ ὅμως τὸ Βαλουκσερ εἶναι πόλις σχετικῶς μεγάλη, καθόσον σύγκριται, ἐκ 4,400 οἰκιστῶν, ὧν 570 Ἀρμενικαί, 200 Ἑλληνικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ Ὀθωμανικαί. Περιέχει δὲ

ἐργαστήρια περὶ τὰ 1000, χάνια, τὰ ἄθλια αὐτὰ τῆς Ἀνατολῆς ξενοδοχεῖα, 17, μίαν ἐκκλησίαν Ἑλληνικὴν ἀνευ κωδωνοστασίου, μίαν ἀρμενικὴν, καὶ 17 τζαμιά, ὧν πρῶτιστον τὸ τοῦ Ὀσμάν. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐν ἀλληλοδιδακτικὸν Σχολεῖον τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος, κτίζεται δὲ καὶ ἐν παρθενιαγωγεῖον. Περὶ τὸ Βαλουκσερ, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται, εἰσὶ 44 χωρῖα ὧν τὰ πρῶτιστα ἡ Φτέλια (Εὐθαλία,) καὶ ἡ Μεντοχώρα. Ὁ τόπος ἐν γένει πρᾶγαι γεννήματα, βάμβηκα, ριζάρια καὶ ὄπιον, ἔχει ὅμως ἑλλειψιν ὀπωροφόρων δένδρων, καὶ τούτου ἕνεκα εἰς τὴν πόλιν δὲν εὐρίσκει τις ὀπώρας εἰμὴ μόνον ἐκάστην τρίτην, ἡμέραν ἀγορᾶς, καθ' ἣν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων καὶ κωμοπόλεων φέρουσιν, ἕκαστος ὅ,τι ἔχει, πρὸς πώλησιν, ἀνταλλάσσοντες αὐτὸ εἴτε ἀντὶ χρημάτων, εἴτε ἀντὶ ἄλλου τινος πράγματος εἰς αὐτοὺς ἀναγκαίου· οὕτω δὲ τὰς ὀπώρας φέρουσιν ἐξ Ἀδραμυτταίου. Ἀμαξήτοί ὁδοὶ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς συγκοινωνίας δὲν ὑπάρχουσιν. Εἶχον ἀρχίσει τὴν κατασκευὴν τοιαύτης μεταξὺ Βαλουκσερ καὶ Πανόρμου, ἀλλ' ἔμεινεν ἤδη ἡμιτελής, καὶ καθ' ἐκάστην καταστρέφεται.

Τετάρτη 27 Ἰουνίου. Μετέβην σήμερον εἰς τὰ Διοικητήριον ὅπως ἰδῶ τὸν Μουασεπιτζὴν ἀναπληροῦντα τὸν ἀπόντα Μουτεσαρίφη. Τὸ Διοικητήριον, ἐν ᾧ εἶναι καὶ τὸ Ἐμποροδικεῖον, εἶναι ἀρκετὰ εὐρὺ οἰκοδόμημα λιθόκτιστον ἀλλ' ἀπλοῦν, ἄκομψον, ἀνευ ἀρχιτεκτονικῆς. Εἰσελθὼν εὗρον πληθὺς ἀνθρώπων ποικίλης μορφῆς καὶ ἐνδυμασίας, ὀρθίων ἢ ὀκλάδην καθημένων· μ' ἐξέπληξε δὲ ὁ τεράστιος ἀριθμὸς τῶν κατὰ γραμμὴν τεθειμένων σανδαλίων, ἅτινα βλέπων τις, εἰς μὴ ἦτο τὸ ἐτερόκλητον αὐτῶν καὶ πεπαλαιωμένον, ἠθέλεν ἐκλάβει ὅτι ἦσαν πρὸς πώλησιν ἐντὸς μεγάλου τινὸς σανδαλοπωλείου. Φωναί, κραυγαί, κατακωφάινουσι τὸν εἰσερχόμενον, ἔτοιμον ν' ἀνακράξῃ τὸ τοῦ Δάντου·

«*O voi ch' intrate, lasciate ogni speranza*»

Ἐγνώρισα τὸν Μουασεπιτζὴν ὅστις καλεῖται Μουσταῖ Ἐφέντης καὶ εἶναι προσηνής

μὲν τοὺς τρόπους, ἀλλὰ φαίνεται μοι πανούργος καὶ οὐχὶ λίαν ἀκέραιος. Μετὰ ταῦτα μετέβην εἰς τὸ Ἐμποροδικεῖον. Θεέ! οἶσαι φυσιογνωμίαι! Ὁ πρόεδρος, ὅστις ἔχει εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ μικρὸν ἐργαστήριον, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐναργὴς ἀπόδειξις τῆς συγγενείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πίθηκα, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὸ πνεῦμα. Ἀφοῦ τῷ ἐνεχείρισα ἐπιστολὴν συστατικὴν, ἣν ὁ ἀξιόλογος Πρόεδρος τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἐμποροδικείου Κ. Ἀχμέτ Κιαμήλ Ἐφέντης πάνυ εὐγενῶς πρὸς αὐτὸν ἔδωκέ μοι, οὗτος τὴν ἔλαβε μετὰ δισταγμοῦ, τὴν ἀνέγνωσε τρεῖς μετὰ προσοχῆς, τὴν διεβίβασεν εἰς τοὺς λοιποὺς δικαστάς, καὶ ἔσχε τὴν εὐγένειαν νὰ διατάξῃ ὅπως μοι φέρωσι παγωτὸν, ὅπερ Ἰουδαῖος τις ἐκεῖ κατεσκεύαζεν. Ὅτε ἔφερον τὰ παγωτὰ ὁ κύριος Πρόεδρος ἐνόμισε πρέπον νὰ λάβῃ αὐτὸς πρῶτος, θεωρῶν δὲ ὅλως περιττὴν τὴν χρῆσιν τοῦ κοχλιαρίου, ἐρρόφα αὐτό, ἀφοῦ δὲ τὸ ἐτελείωσε, διέταξε καὶ τῷ ἔφερον καὶ δεύτερον, κρίνας ὅλως ἄσκοπον καὶ ἀνωφελές νὰ προσφέρῃ καὶ εἰς ἐμὲ δεύτερον, πρᾶγμα δι' ὃ ἄλλως τε τῷ ἡμῖν εὐγνώμων, καθόσον τὸ παγωτὸν ἦτο χιῶν κεχρωματισμένη ἀπλῶς. Ἐνῶ δὲ συνωμιλοῦμεν περί τινος ὑποθέσεως δι' ἣν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ τὸν ἰδῶ, εἰσέρχεται ὁ κῆρυξ τῶν δεκάτων, κηρύττων στενωρεῖα τῇ φωνῇ τὰς τιμὰς τῶν πλειοδοτούντων. Διέκοψε δὲ τὴν ὁμιλίαν ἡμῶν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν καὶ λαλῶν. Ἐνόμισα πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡμῖν εἰς τὸ θορυβωδέστερον μέρος τῆς θορυβωδέστερας ἀγορᾶς.

Παρασκευὴ 30 Ἰουνίου. Χάριν ὑποθέσεων εἰμὶ ἡναγκασμένος νὰ μεταβῶ εἰς Βογαδίτζ. Ὁ Μουασεπιτζῆς ἔδωκέ μοι ἔγγραφον διαταγὴν πρὸς τὸν ἐν Βαλουκεσέρ λοχαγὸν νὰ μοι δώσῃ ἓνα μουμπασίρ (ἐπίτροπον ἀπεσταλμένον) ὅπως μὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων. Ἐνῶ λοιπὸν κατὰ τὴν 3 καὶ 4]2 ὥραν μ. μ. ἀπηρχόμην εἰς Βογαδίτζ πορευθεὶς εἰς τοῦ λοχαγοῦ τὸν σταθμὸν ἐζήτησα τὸν μουμπασίρ αὐτὸν, ἀλλ' ὁ λοχαγὸς ἀντὶ ἀπαντήσεως μοι εἶπεν ὅτι « πρέπει νὰ κάμωμεν παζαρλίκ (συμφωνίαν)

τί θὰ δώσῃς εἰς τὸν μουμπασίρην διὰ τὸν κόπον του; » Εὐρὼν τὴν ἀπαίτησιν ταύτην, τοῦλάχιστον πειράδοξον, ἀπήντησα ὅτι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπολύτως ἐκ τῆς θελήσεώς μου, οὐχ ἥττον ὅμως ἐὰν διὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ ὁ μουμπασίρ αὐτὸς μ' εὐχαριστήσῃ, θέλω τὸν ἱκανοποιήσῃ γενναίως. Ὁ λοχαγὸς μὴ εὐχαριστηθεὶς, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς μου αὐτῆς, μοι εἶπε « Προχωρεῖτε, καὶ ὁ μουμπασίρ σας φθάνει. » Ἐκινήσαμεν, ἀλλὰ περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι οὔτε ἐκείνην τὴν ἡμέραν, οὔτε κατόπιν ἐφάνη μουμπασίρ ἢ ἵχνος αὐτοῦ. Οὕτως ἄραγε ἐκτελοῦνται πάντοτε αἱ διαταγαὶ τῶν ἀνωτέρων;

Ὁ ἵππος ὃν ἵππευσα αὐτὴν τὴν φορὰν εἶναι καλὸς, καὶ εἰς τὰς 6 καὶ 1]2 ἀφίχθην μετὰ τοῦ συνοδοιπόρου μου Κωστῆ, τοῦ Ρετζέπ καὶ ἑτέρου Ἀλβανοῦ φύλακος εἰς Τσαγίσκιοϊ, μικρὸν χωρίον ἄσημον, ὅπου ἐσταθμεύσαμεν δι' ὀλίγα λεπτά. Διελθόντες εἰς τὰ φάργγας καὶ στενωποὺς δυσβάτους καὶ ἐπικινδύνους, ὅπου συνήθως ἐμφωλεύουσι λησταί, ἀφίχθημεν κατὰ τὴν 8 ὥραν εἰς Δερβένι, ἐνθα πεζεύσαντες ἐρρόφήσαμεν τὸν ἀναπόφευκτον καφέ, ὁμιλήσαντες δ' ὀλίγον μετὰ τοῦ ἐκεῖ φρουροῦντος σταθμάρχου ἀνεχωρήσαμεν καὶ περὶ τὴν δεκάτην ἐφθάσαμεν εἰς Βογαδίτζ. Ἐπειδὴ εἶχον ἔγγραφον διαταγὴν πρὸς τὸν Καϊμακάμην, ἔσπευσα νὰ τὸν εὕρω, πλὴν, ἀπουσιάζοντος τούτου, μετέβην παρὰ τῷ ἀναπληροῦντι αὐτὸν Καδῇ Ἀλάγια Μωχαμέτ Σαδίκ Ἐφέντη, ὃν εὐρὸν γυμνόποδα, κατὰ τὴν εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν.

Τὸ Βογαδίτζ σύγκειται ἐξ 600 οἰκιῶν Ὀθωμανικῶν καὶ δέκα πέντε περίπου χριστιανικῶν. Τὴν πόλιν δεσπόζει λοφίσκος ἐφ' οὗ εἰσὶν ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου κατὰ τοὺς μὲν, ἀρχαίας ἐκκλησίας κατὰ τοὺς δέ. Οἱ κάτοικοι, γενικῶς ἀρκετὰ εὐποροὶ, ζῶσι πενιχρῶς πάνυ, κύριον ἐπάγγελμα ἔχοντες τὴν γεωργίαν. Ὁ τόπος παράγει δημητριακοὺς καρποὺς, ριζάριον, βάμβηκα καὶ ἰδίως ὅπιον περιζήτητον ὑπὸ τῶν ἐμπορευομένων αὐτό.

Κατακλινθεὶς περὶ τὴν 4 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἠγέρθη περὶ τὴν 3 καὶ 4]2 ὥραν, κατὰ τὴν 4 δὲ καὶ 4]3 ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸ Σινδιργή. Πολυπληθὴς συνοδία ἀγοραστῶν ὅπριον μετέβαιναν εἰς Σινδιργή συνοδευομένη ὑπὸ φυλάκων, ἕνεκα τοῦ φόβου τῶν ληστῶν, καθόσον τὸ Σάββατον εἶναι ἡμέρα τῆς ἐκεῖ ἀγορᾶς. Ὅποια μάλιστα ἡ ληστεία αὐτῇ! πόσα κωλύματα παρεμβάλλει εἰς τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἐμπορίου ἀνάπτυξιν! ἡ παντελής ἔλλειψις ὁδῶν καὶ ἡ ληστεία, εἰσὶν αἱ δύο πρότεστα αἰτίαι δι' ἧς πλούσιοι τόποι μένουσιν ἐν στασιμότητι, ἐνῷ ὑπὸ τῆς φύκως δαψιλῶς ἐπλάσθησαν ὅπως εὐημερώσασαι εἰς ἀνθηρὰν πάντοτε διαμένωσι κατὰστασιν. Εἴμεθα ἕνεκα τοῦ πλήθους ἡμῶν ἀπηλλαγμένοι φόβου ληστρικῆς ἐπιθέσεως. Τὰ μέρη δ' διέρχομαι εἰσὶ τερπνὰ καὶ κατὰφυτα, ἡ δὲ θέα τῆς ὅλης συνοδίας παράγει εὐχάριστον ἐντύπωσιν. Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀφίχθημεν εἰς Σινδιργή, κατελθόντες εἰς τοῦ Σερίφ πασᾶ τὸ Χάνιον. Μετέβην παρευθὺς εἰς τὴν οἰκίαν ἣτις χρησιμεύει ὡς Διοικητήριον, ἐν αὐτῇ εὗρον τὸν Καϊμακάμην Βογαδιτζίου Χαβούζ Μεσετ Σετκί Ἐφέντη, γέροντα ἀγαθὸν τοὺς τρόπους πλὴν μικρόνοα. Ἐνεχείρισα αὐτῷ τὸν Ἑμιρναμέ τῆς ἐν Βαλουκεσέρ ἀρχῆς οὔτινος ἤμην κομιστής, ἀφοῦ δὲ τὸν ἀνέγνωσε μοι εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθω ὅπως λάβῃ γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ὁ μουδέρης, ὅστις ὑπάγεται μὲν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του, ἀλλ' ὅστις εἶναι ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ τοῦ Σινδιργή.

Ἀπῆλθον λοιπὸν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς κωμοπόλεως αὐτῆς ἣτις, πολιτικῶς ὑπαγομένη εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Βαλουκεσέρ, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν πνευματικὴν προστασίαν τοῦ ἁγίου Κυζίκου, σύγκειται ἐκ 300 οἰκιῶν, ὧν αἱ ἡμίσειαι Χριστιανικαί, αἱ δ' ἕτεραι Ὀθωμανικαί, περιέχει δὲ ἐν τζαμίον καὶ μίαν ἐκκλησίαν ἔχουσαν κωδωνοστάσιον ἐνῷ ἡ τοῦ Βαλουκεσέρ στερεῖται τοιούτου. Ὑπάρχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν Σχολεῖον τῶν ἀρρένων διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ ἀξιολόγου διδασκάλου κ. Ξανθίδου ἐν ᾧ φοιτῶσιν ὑπὲρ τοὺς 70

μαθητὰς ἀλλ' ἀτυχῶς παρθεναγωγεῖον δὲν ὑπάρχει. καταβάλλεται ὁμῶς προσπάθεια ὅπως ἰδρυθῇ τοιοῦτον, πιστεύω δ' ὅτι ταχέως θέλει ἀναπληρωθῇ καὶ ἡ ἔλλειψις αὕτη, καθόσον πρὸς τοῦτο ἀσχολεῖται καὶ ὁ Ἑλληνικὸς φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος « Ἐγκράτεια » ὅστις εἶναι ἐκεῖ ἰδρυμένος.

Ἐν γένει ἡ κωμόπολις εἶναι τερπνὴ τὴν θέαν ὡς ἔχουσα πολλοὺς κήπους καὶ δένδρα, παράγει δὲ ὄρυζαν, καπνὸν, σήσαμον, δημητριακοὺς καρποὺς, βάμβακα καὶ ἐξαίρετον ὄπιον. Ἀξίον ἰδιαιτέρας μνείας διὰ τὰς καλὰς αὐτοῦ ιδιότητας εἶναι τὸ ὕδωρ τοῦ Μενέντ σουγιοῦ ὅπερ πηγάζει εἰς τὰς ρίζας πεύκης τινὸς καὶ εἶναι ἐξαίρετον.

Παρατηρῶ εἰς τὸ Χάνιον κίνησιν ἐκτακτον· μανθάνω ὅτι λησταί περὶ τοὺς δέκα συνέλαβον συνοδίαν ἐμπόρων ἐξ εἰκοσιν ἀτόμων ἀπὸ τοὺς ὁποίους διὰ πολλῶν κακώσεων ἀφῆρσαν ὅσα εἶχον μεθ' ἑαυτῶν χρήματα, πρὸς δὲ καὶ περὶ τὰς ἑκατὸν ὀκτάδας ὀπρίου, τὸ ὅποιον διμεοίρασαν μεταξύ των, ἀπορρίψαντες τὸ τσικεντί. Ἰδοὺ νέον εἶδος ἐπισκεπτῶν, ἄνευ προνομίου τῆς Κυβερνήσεως! Εἰδοποιοῦνται περὶ τούτου οἱ ὀπιέμποροι τῆς ἡμετέρας πόλεως.

Μεταβὰς εἰς τὸ Διοικητήριον εἶδον τὸν Μουδέρην Σινδιργή Ζελατίμβη, κολοσσιαῖον τὸ ἀνάστημα ἐξερχόμενον πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστῶν. Νέος τις Ὀθωμανὸς βλέπων αὐτὸν ἀναχωροῦντα εἶπε σκωπτικῶς « τίς ἡξέυρει πόσα ἀρνία θὰ φάγῃ! » ὅπερ ἦτον λίαν σημαντικὸν ἐννοίας καὶ ἐξήγει ἐν μέρει τὴν ἀπόλυτον εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη κυριαρχίαν τῆς ληστείας· ἠναγκάσθην ἐπομένως ν' ἀναμένω τὴν ἐπάνοδον τοῦ Μουδέρη καὶ τῶν ληστῶν οὓς ἐμελλε νὰ συλλάβῃ, ὅπως συλλάβω καὶ ἐγὼ, τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ, τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι ληστὰς.

Ἐπειδὴ μοι εἶπον ὅτι τὸ ὑπερκείμενον ὄρος τῆς κωμοπόλεως, ὅπερ οὔτε ἀπότομον εἶναι οὔτε ἀπέχει πολὺ, εἶναι πλήρες θήρας οἷον κάπρων, ἀρκτων, ἐλάφων, λαγωῶν καὶ περδίκων, διηγέρθησαν ὅλαι αἱ κυνηγετικαὶ μου ἐπιθυμίαι ἀθρόαι, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπεζήτησα τὴν γνωριμίαν κυνηγῶν ὅπως ἐπι-

σκεφθῶ τὰ παραδείσια αὐτὰ ὄρη, τὴν γῆν αὐτὴν τῆς ἐπαγγελίας· ἡ εὐχή μου τῆς γνωριμίας ἐπληρώθη ἐν τῷ ἄμα, καὶ ἐγνώρισα τοὺς ἀρίστους τῶν κυνηγῶν, οἵτινες μοὶ ὑπεσχέθησαν νὰ ἔλθωσι νὰ μὲ παραλάβωσι κατὰ τὴν χαρυγὴν ὅπως ἀνέλθωμεν τὸ ὄρος πρὸς θήραν. Ἐν τῷ ἄμα ἡτοίμασα τὰ ἐπιτήδεια καὶ προσεπάθησα νὰ κοιμηθῶ, πλὴν μάτην περιστρεφόμενη ἐπὶ τοῦ στρώματος· μυριάδες φύλλων τε καὶ κορεῶν δεινῶς καθ' ὅλην τὴν νύκτα μοὶ ἐπετέθησαν ὥστε ἡναγκαζόμενη νὰ ῥαπίζωμαι μόνος καὶ ἀναμένων τὴν θήραν τῶν ἄρκτων καὶ κάπρων, νὰ κυνηγῶ τὰ αἰμοθόρα αὐτὰ καὶ ἀδιάλλακτα ἔντομα, χωρὶς νὰ δυνήθω οὐδ' ἐπ' ὀλίγον νὰ κοιμηθῶ. Ἐάν τις ἐξ ὑμῶν, φιλταται, προτίθεται νὰ ὑπάγῃ εἰς Σινδιργῆ, τῷ συνιστῶ ἀπὸ καρδίας τὸ Χάνιον τοῦ Σερίφ Πασᾶ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀδάμαστα θηρία.

Πιστὸς ἐρωμένος, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν ἐκ τῆς πατρίδος γῆς, δὲν ἀναμένει μετὰ πλείονος ἀνυπομονησίας τὴν στιγμὴν τῆς ἐπανόδου, καθ' ἣν θὰ ἰδῇ φιλτάτην μνηστὴν τῆς καρδίας, ὅσον ἐγὼ ἀνέμενον τὴν χαρυγὴν ὅπως φαιδρὸς ἀνέλθω τὸ παρακείμενον ὄρος καὶ χαιρετήσω τὰς ἐκεῖ ἐλάφους. Χάρις εἰς τὴν ἀνυπομονησίαν μου αὐτὴν καὶ εἰς τὰς ἀπὸ τὸ βαρὺ πεζικὸν (τοὺς κορεοὺς,) τὸ ἐλαφρὸν ἱππικὸν (τοὺς κώνωπας,) καὶ τοὺς εὐζωνας (τοὺς φύλλους,) συγκειμένους ἀπειροπληθεῖς ἐχθρικός φάλαγγας, αἵτινες ἀπηνῶς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς μὲ κατεμάστισαν, εὖρον τὴν νύκτα αὐτὴν τρεῖς μακροτέραν τῆς μακροτέρας χειμερινῆς νυκτός. Ἀπαυδῆσας τέλος ὑπὸ τοῦ καμάτου, ἔκλιστα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑπνώσας ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἶδα κατ' ὄναρ ὅτι ἔθου ἐκατόμβας ἄρκτων, ἐλάφων καὶ λοιπῶν. Μόλις ἐκοιμήθην καὶ ἀνετινάχθην ἐπὶ τῆς κλίνης ἔντρομος μὴ παρῆλθεν ἡ ὥρα τῆς θήρας· εὐτυχῶς δὲν εἶχεν ἔτι ἐξημερώσει· ἐγερθεὶς ἐν τῷ ἄμα, ἐνεδύθην καὶ ἀνέμενα τὴν ἔλευσιν τῶν συγκυνηγῶν. Αἱ ἐκατόμβαι ὅμως ἐγένοντο κατ' ὄναρ, διότι οἱ δόντες τὸν λόγον τῶν ὅτι θὰ ἔλθωσιν ἵνα μὲ παραλάβωσι, δὲν ἦλθον οἷδ'

ἐνόμισαν πρέπον νὰ μὲ εἰδοποιήσωσι περὶ τούτου.

Ἐλπίζω ὅτι ἐάν τινες ἐξ αὐτῶν φοιτήσωσιν εἰς τὸν Σύλλογον « Ἐγκράτειαν » θέλουσι μάθει ὅτι ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπαραίτητον εἶναι νὰ τηρῇ ὁ τίμιος ἄνθρωπος τὸν λόγον του. Οὐχ' ἦπτον ὅμως δὲν ἐλέγχω τοὺς ἀτυχεῖς τοῦ Σινδιργῆ κατοίκους, καθότι εἶδον καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, πολὺ τοῦ Σινδιργῆ μεγαλειτέρας, ἄνδρας ἐπὶ πλούτῳ καὶ κοινωνικῇ θέσει διακρινομένους, ἀσυστόλως ν' ἀθετῶσι τὸν λόγον τῶν, μὴ ἐννοοῦντες οἱ δαίλαιοι τί ἐστὶ λόγος, καὶ πόσον ἱερὰ εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ.

Κατ' ἀναγκὴν λοιπὸν δὲν ἐξεπλήρωσα τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ κυνηγήσω εἰς μεστὸν θήρας μέρος καὶ ὑπῆγα, ἀντὶ εἰς θήραν, εἰς τὸ Διοικητήριον ὅπου εὖρον τέλος τὸν κολοσσιαῖον Μουδέρην, ἐπνελθόντα, ἄπρακτον ἐννοεῖται, ἐκ τῆς καταδιώξεως τῶν ληστῶν· ἡ φυσιογνωμία του δὲν μὲ διαθέτει ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀναπέμπει δὲ ὁσμὴν ἣτις δὲν εἶναι βεβαίως ἐκ ῥόδων, καὶ οὕτω μ' εὐλογοφανῆ πρόφασιν ἀπεμακρύνθην ἐλπίγον αὐτοῦ. Μοὶ διηγήθη ὅτι κατεδίωξε τοὺς ληστές ἀλλ' ὅτι οὗτοι ἀνῆλθον τὸ ὄρος, ὁπότε οὗτος, ἑφιππος ὢν, ἡναγκάσθη νὰ παύσῃ τὴν περαιτέρω καταδίωξιν. Τὸν συνεχάρην διὰ τὴν ἀνδρίαν του καὶ τὴν ἀποτελεσματικὴν καταδίωξιν του, ἀφοῦ κατώρθωσε νὰ περιορίσῃ τοὺς ληστές εἰς τὰ ὄρη. Μ' εὐχαρίστησεν ἐκλαβὼν τὰ συγχαρητήρια ἀντὶ μετρητῶν. Ἐνῷ ἐλέγομεν ταῦτα ἔρχεται πληγωμένος τις Ὀθωμανὸς ὅστις λέγει ὅτι ἐνῷ ἤρχετο μετ' ἄλλων συνοδοιπόρων, ἐξ ληστῶν ἐπυροβόλησαν κατ' αὐτῶν, καὶ τοῦτον μὲν ἐπλήγωσαν τοὺς δὲ λοιποὺς, συλλαβόντες, ἀπεγύμνωσαν.

Ὁ Μουδέρης εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ἠθέλησε νὰ δικαιολογηθῇ ἐπιρρίπτων τὸ βάρος εἰς τὴν κυβέρνησιν ἣτις δὲν τῷ χορηγεῖ τὰ μέσα ὅπως ἐξοντώσῃ τὴν ληστείαν, ἀλλὰ τῷ δίδει δύο μόνον χωροφύλακας, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἡσυχίαν τῶν κατοίκων.

Μεταξὺ τοῦ προσωπικοῦ διακρίνω ἓνα γραφίσκον, Ἰσμαήλ Ἐφέντη, ὅστις γυμνός

πους ἐργάζεται συμφώνως πρὸς τὴν τοπικὴν συνήθειαν· ἔχει φυσιογνωμίαν καλὴν, λαλεῖ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρκετὰ καλὰ, ἅτε καταγόμενος ἐκ Κύπρου καὶ διαμείνας ἐπὶ πολὺ εἰς Κ³πολιν. Ἐλάμβανε μισθὸν 235 Γρσ. κατὰ μῆνα, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις χάριν οἰκονομίας ἀπέκοψε τὰ 5 καὶ οὕτω λαμβάνει μόνον 230· ὧν ἔγγαμος, ἐνεκα πενίας δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Σινδιργῆ· εἶναι ἄξιος καλλιτέρας τύχης.

Τὴν 4 καὶ ἡμίσειαν ὥραν μ. μ. ἀνεχωρήσαμεν ἐκ νέου διὰ Βογαδιτζ ὅπου ἐφθάσαμεν περὶ τὴν 7 καὶ 1/2 ὥραν. Μόλις δ' ἀφίχθημεν εἰς Βογαδιτζ καὶ ὡς λάροι ἐπεπέσαμεν ἐπὶ πολυποικίλου φαγητοῦ ὃ τις ἐκ τῆς συνοδίας μας, ἀπὸ πρωτὰς ἀφίχθεις ἐκαί, εἶχεν ἐτοιμάσει. Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ὁ τρόπος ἡμῶν τοῦ τρώγειν ἀνέρχεται εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους. Ἐν τῷ μέσῳ παρατίθεται τὸ φέρον τὸ φαγητὸν πινάκιον, οἱ δὲ συνδαιτυμόνες ὁκλάδην καθήμενοι χρῶνται τοῖς δακτύλοις ἀντὶ περόνης, ὅπως ἔτι καὶ νῦν οἱ Ὁθωμανοί. Κατ' εὐτυχῇ ἐξαίρεσιν εἰμὶ ἀπηλλαγμένος τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἅτε ὧν ἐφωδιασμένος μὲ μάχαιραν καὶ περόνην, πρόνοιαν δι' ἣν οὐδέποτε μετενόησα.

Τὴν ἐπαύριον μετέβην εἰς τὸ διοικητήριον ὅπου εὔρον τὸν φίλον μου καδδῆν καὶ αὐθις γυμνόποδα, τὸν ταμίαν γυμνόποδα, καὶ τοὺς δύο γραμματεῖς γυμνόποδας· ἐξ ἀποφάσεως εἶναι τὸ γυμνόπουν ἡ μεγάλη τῆς ὑπηρεσίας στολή, ὅπως ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἥτις καὶ αὐτὴ — λέγουσιν — ὅτι εἶναι γυμνή.

Ὁ Καδδῆς μοι εἶπεν ὅτι ἀφίκετο εἰδῆσις ὅτι λησται εἰσῆλθον εἰς τι παρακείμενον χωρίον ἀφ' ὅπου ἔλαβον τροφίμα καὶ ἀπῆλθον ἀνενόχλητοι, παραλαβόντες καὶ ὀλίγα χρήματα, καὶ ὅτι πρὸς τούτοις ἄλλοι λησται προσέβαλον τὸν ἄνθρωπον του ὅστις ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη.

Αἱ ἀλλεπάλληλοι αὐταὶ ληστρικαὶ πράξεις ἤρχισαν νὰ γίνωνται δι' ἐμὲ ἀφορμὴ σκέψεως σπουδαίας, καὶ νὰ εὕρισκω ὅτι δὲν ἤμην ὁ κατάλληλος ὅπως ἐλθῶ εἰς τοιαῦτα μέρη, οὐχ ἥττον ὅμως ὅπως ἐγκαρδιωθῶ ἐλε-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε΄.)

γον ὅτι καλὸν εἶναι νὰ γνωρίσω καὶ τοὺς ληστὰς τῶν ὁρέων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἀφοῦ ἐγνώρισα τοὺς εἰς τὰς πόλεις.

Εἰς τὰς 4 μ. μ. ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Βογαδιτζίου καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπανήλθομεν εἰς Βαλουκεσέρ περὶ τὰς 10 καὶ 1/2. Καθ' ὁδὸν οὐδὲν ἀξιοσημείωτον συνέβη, ἡ ὅτι φθάσαντες εἰς Δερβένιον ὅπως πῖωμεν τὸν σχετικὸν καφέ, εὔρομεν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν ἀπελθόντας ἐμπόρους μετὰ τῶν φυλάκων των, οἵτινες ἐσκοποῦν διὰ σφαιρῶν κατὰ λευκοῦ λίθου, 500 μέτρα ἀπέχοντος, καὶ ὃν οὐδεὶς εὔρισκε, γενικῶς δ' ἐπιστεύετο ὅτι ὁ λίθος αὐτὸς δὲν βάλλεται ὑπὸ σφαίρας, καθότι οἱ ἐκάστοτε διερχόμενοι τὸν θέτουσιν ὡς σημεῖον σκοποβολῆς ἀλλὰ τὸν ἀστοχοῦσι πάντοτε. Οὐδόλως πιστεύων εἰς τοιαύτας προλήψεις, παρατήρησα ὅτι ἡ ἀπόστασις ἦτο μακρὰ δι' ἀπλοῦν καὶ σύνηδες κυνηγετικὸν ὄπλον, ὅπερ διὰ μικρᾶς δυνάμεως ἐξακοντίζει τὴν σφαῖραν, ἥτις κατ' ἀνάγκην θὰ διαγράψῃ καμπύλην συντομωτέραν τοῦ σημείου καὶ οὕτω θ' ἀποτύχῃ· ἐσκόπευσα ἐπομένως περὶ τὸν πῆχυν ἄνω τοῦ σημείου, καὶ ἡ σφαῖρα ἐκ περιέργου συμπτώσεως εὔρε τὸ κέντρον τοῦ λίθου. Τὸ γεγνηὸς αὐτὸ, ὅπερ ἀποδοτέον εἰς τὴν τύχην μᾶλλον ἢ εἰς τὴν δεξιότητά μου, ἐπεσπάσατο τὰς ζωηρὰς ἐπευφημίας πάντων, καὶ ἰδίως τῶν Ἀλβανῶν φυλάκων, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁποίων ὑψώθη κατὰ ἑκατὸν μέτρα ὡς παρατήρησα τοῦτα κατόπιν ἐκ τῶν ἐνδείξεων πλείονος σεβασμοῦ καὶ περιποιήσεως. Καὶ τοῦτο διότι μία βολὴ ἐκ τύχης εὔρε τὸ σημεῖον! Πόσοι ἐπὶ πολὺ ἀπολαμβάνουσι δόξαν, τιμὰς καὶ θέσεις, ἐνεκα τυχαίας τινος συμπτώσεως, καὶ ἀπατῶσι τὸν κόσμον, ἕως οὗ καταπέσῃ ἡ λεοντῇ!!

Σάββατον, 6 Ἰουλίου. Σήμερον ἐπεσκέφθην τὸ Σχολεῖον τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος. Ὁδυνηρὰν ἐπροξένησέ μοι ἐντύπωσιν ἡ ἐπίσκεψις αὕτη. Σχολεῖον ῥυπαρόν, μαθηταὶ ῥυπαροί, διδάσκαλος ἀνίκανος καὶ ἀγράμματος! Εὔρον ἐν αὐτῷ μαθητὰς τεσσαράκοντα, ὁ δὲ διδάσκαλος εἶπέ μοι ὅτι

ἔχει ἐγδοήκοντα τέσσαρας μαθητάς ἐν οἷς 40 — 42 μαθητρίαι. Οἱ μαθηταί, οἵτινες μανθάνουσιν ὀλίγην ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, εἰσὶ λίαν ἀδύνατοι. Παρατήρησα ὅτι αἱ μαθητρίαι, μικραὶ τὴν ἡλικίαν, ἔχουσι βεβαυμέναις τὰς χεῖρας ὡς αἱ Ὀθωμανίδες. Τοιαύτη εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἀνατροφή ἦν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ αὐτῷ σχολείῳ λαμβάνουσιν αἱ ὁμοεθνεῖς ἡμῶν! Ἐξῆλθον τοῦ Σχολείου ἔρμαιον μεγίστης λύπης καὶ ἀθυμίας ἐκ τῆς οἰκτρᾶς αὐτῆς καταστάσεως, ὀφειλομένης εἰς τὴν ἀνικανότητα καὶ ἀδακμοσύνην τοῦ διδασκάλου τοῦ κατατακτέου εἰς τὸ γένος τῶν δασκάλων, καὶ εἰς τὴν ἀβελτηρίαν τῶν γονέων.

Εἶτα, μετέβην εἰς τὸ μέγα ἐν Βαλουκесέρ τζαμίον τοῦ Ὀσμάν, γαμβροῦ τοῦ Μεάμεθ Β'. καὶ κατακτητοῦ τοῦ μέρους αὐτοῦ. Τὸ τζαμίον αὐτὸ ἐκτίσθη πρὸ 460 ἐτῶν, εἶναι δὲ εὐρύχωρον οἰκοδόμημα, δυνάμενον νὰ περικλείσῃ 4600 ἀνθρώπους καὶ συγκείμενον ἐκ θόλων ἑξ, εἰς δύο σειρὰς τεθειμένων. Ἐν τῷ πρὸς μεσημβρίαν μέσῳ θόλῳ, ὑπάρχει εἶδος βωμοῦ, οὗτινος τὰ πλαίσια εἰσὶν ἐκ λίθου ποικίλως ἀλλ' ἄνευ τινος κομψότητος ἐγγεγλυμμένα· δεξιᾷ τοῦ βωμοῦ εἶναι μικρὸς τις ἄμβων ξύλινος χαμηλὸς, ἀριστερᾷ δὲ εἰς ἀπόστασιν βημάτων τινων εἶναι ἕτερος ἄμβων δύο περίπου μέτρων ὕψους. Τὸ τζαμίον ἐσωτερικῶς εἶναι ἐστρωμένον διὰ ταπήτων ἐφ' ὧν γονυπετοῦσιν οἱ Μωαμεθανοὶ ἐν ᾧρᾳ προσευχῆς.

Τὸ προαύλιον ἐπίσης εἶναι εὐρὺ ἔχον ἐν τῷ μέσῳ εἶδος τι ἀναδρυτηρίου, ἄνευ τινος κομψότητος καὶ χάριτος, ὁμοιάζοντος μᾶλλον πρὸς κλωθόν.

Τὴν 7 Μ. Μ. εὐρὺν οἰνοποιόν τινα Ἑπτανήσιον, Σπύρον Κοντογούρην, κυνηγὸν ἐκ τῶν πρώτων τοῦ Βαλουκесέρ, ἵππευσα καὶ διηυθύνθημεν εἰς Κιστερβέν, χωρίον τι ἐκ 40 οἰκιῶν Ὀθωμανικῶν ἀποκλειστικῶς ἀποτελούμενον, ὅπου ἀφίχθημεν μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν.

Κατήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰβραχὴμ Ἀβιτ'ῆ, καίτοι δὲ μὴ γνωστὸς εἰς τοὺς ἐν οἴκῳ, ἀλλ' εἰσαχθεὶς ὑπὸ τοῦ συγκυνηγοῦ

μου, ἐγενόμην δεκτὸς μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας.

Ἐκαθήσαμεν ἐκτὸς τῆς οἰκίας εἰς ἐσκεπασμένον διὰ ξηρῶν κλάδων μέρος ὅπου ἦν καὶ ἐστία ἐν ᾗ ἔκαιε πῦρ. Ἀμα ἐκαθέσθημεν ἀφίχθησαν οἱ πρόκριτοι τοῦ χωρίου, μεθ' ὧν ἤρχισα, ἀφοῦ ἀντηλλάγησαν εἰς συνήθεις χαιρετισμοί, διεξιδίχην ὁμιλίαν, ἀρκετὰ γελοίαν ἕνεκα τῆς ἀγνοίας μου τῆς Τουρκικῆς διαλέκτου. Μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ φαγητὸν εἰς ὃ ἔλαβον μέρος πάντες οἱ παρευρισκόμενοι· τὸ πρῶτον φαγητὸν ἦτο εἶδος τι σούπας, τσορβᾶ τραχανᾶ, ἀθλίας. Εἶχον ἀνάγκην γενναιότητος ὅπως φάγω ἐξ αὐτῆς. Μετὰ ταύτην ἔφερον ἕτερον φαγητὸν οὗτινος ἡ θεὰ μοὶ ἦτον ἄγνωστος· ἦσαν τριγωνικὰ μικρὰ σχήματα, ἅτινα δὲν ἠδυνάμην νὰ νοήσω ἐκ τίνος ὕλης συνέκειντο. Γευθεὶς εἶδον ὅτι ἦσαν ζύμη, καὶ ἐνόησα ὅτι ταῦτα ἀνεπλήρουν τὰ μακαρόνια παρὰ τοῖς κατοίκοις τοῦ χωρίου. Ὅπως φάγω εἶχον ἀνάγκην οὐχὶ πλέον γενναιότητος ἀλλ' ἡρωϊσμοῦ· εὐτυχῶς ἡ πεῖνα ἐπῆλθεν ἐπίκουρος καὶ οὕτω κατάρθωσα νὰ γευθῶ, μεταχειριζόμενος ἀντὶ περόνης ἣν εἶχον λησμονήσει εἰς Βαλουκесέρ, τὰ δάκτυλα. Μετὰ τοῦτο παρετέθη καρύκευμα ἀπὸ πάμιας ἐδοκίμασα νὰ φάγω διὰ τῆς χειρὸς καὶ μοὶ ἐπῆλθεν ἀνατριχίσις καὶ ἀηδία· εὐτυχῶς παρατήρησα ξύλινόν τι κοχλιάριον καὶ ὀπλισθεὶς δι' αὐτοῦ, ἐπετέθην κατὰ τοῦ φαγητοῦ αὐτοῦ, ὕπερ ἦτον ὑποφερτὸν, ἀλλ' ἀτυχῶς ὀλίγον· τοῦτο διεδέχθη σαλάτα, ἀρκετὰ κακῶς κατεσκευασμένη, ἀλλ' ὅπως δῆποτε σχετικῶς πρὸς τὰ δύο ταῦτα φαγητὰ καλλίστη. Ἐδῶ ἐτελείωσε τὸ Λουκούλλειον γεῦμά μου εἰς θείμῳ πεπεισμένος, συνεισέφερον καὶ οἱ λοιποὶ δαιτυμόνες. Ἀφαιρεθείσης τῆς χαμηλῆς στρογγύλης τραπέζης, προσῆλθέ τις τῶν συνδαιτυμόνων εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐντὺς μικροῦ ἀγγείου ἔθεσεν ὀλίγον καφὲ ὃν μεθ' ὅλης τῆς Μουσουλμανικῆς σοβαρότητος ἔφραγε, ἤλεσε καὶ ἔβρασεν, εἶτα δέ μοι προσέφερε ἄνευ σακχάρους.

Μετὰ μικρὰν ἔτι συνομιλίαν οἱ ξένοι ἀνεχώρησαν, ἡμεῖς δ' εἰς τὸ αὐτὸ ἐν ᾧ ἐφάγα-

μεν μέρος κατεκλίνθημεν ἐπὶ ταπήτων οὓς ἐπὶ τούτῳ ἔστρωσαν. Μόλις εἶχον παρέλθει ὀλίγα λεπτά καὶ ἤκουσα ὑπόκισφόν τινα κρότον παρατεταμένον ὡς βροντὴν μεμακρυσμένην, ἔτεινα τὸ οὖς, ὁ κρότος οὗτος ἠύξανεν ἔντασιν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἔντρομος ἀνεπήδησα μὴ γινώσκων τί συμβαίνει· ἀλλ' εὐθὺς καθησύχασα διότι ὁ ξενίζων μας Ὀθωμανὸς ἐπροξένει ὅλον αὐτὸν τὸν κρότον. Ὑπνώττων ἔραγγε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε θὰ ἔθραυε τὰς ὑέλους τῆς οἰκίας.... εὐτυχῶς δὲν ὑπῆρχον.

Κάκιστα κοιμηθεὶς ἕνεκα τοῦ ῥόγγου τοῦ οἰκοδεσπότου εἰς ὃν ἀνεμίχθη καὶ ὁ τοῦ συνοδοιπόρου μου Σπύρου, καὶ ἐκ τῶν μυριάδων φύλλων οἵτινες καὶ ἐνταῦθα λυσσώδως μοι ἐπετέθησαν, ἠγέρθην περὶ τὴν ½ ὥραν ἀφύπνισας καὶ τοὺς λοιπούς. Περὶ τὴν 5 τῆς πρωίας ἐκινήσαμεν συμπαραλαβόντες τὸν τε Ἰβραχίμ καὶ τινα Χασάν. Μόλις ἀντρεχόμεθα τὸν παρκαείμενον λόφον καὶ ὁ Ἰβραχίμ μοι ἔλεγεν ὅτι ἀδύνατον νὰ μὴ φονεύσωμεν πληθὺν περδίκων, αἵφνης τεσσαράκοντα θήματα πρὸ ἐμοῦ ἀνεπήδησε λαγῶδες ὅστις ἐν τῇ ταχείᾳ φυγῇ ἐζήτει τὴν σωτηρίαν. Πυροβολήσας τὸν ἐφόνευσα καὶ ἤλπισα ὅτι ἀφθονον θήραν θέλομεν κάμει ἀρχίζοντες ὑπὸ τὸσον καλοὺς οἰωνούς.

Κυνηγήσαντες μέχρι τῆς 11 καὶ 1)2 ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ χωρίον φονεύσαντες 4 λαγῶδες καὶ ἱκανὰς τρυγόνας πρὸς δὲ καὶ τινα ἄλλα πτηνὰ οἷον μελισσοουργούς καὶ χρυσοκωρῶνας, ἀλλὰ πέρδικα οὐδεμίαν εἶδομεν καὶ, μὴ ἔχοντες θηρευτικούς μεθ' ἡμῶν κύνας. Ἐνῶ δὲ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἐκδιώξεως πέρδικος ἐκτύπων διὰ τοῦ ὅπλου μου θάμνον τινά, αἵφνης ἀνεπήδητε μεθ' ὁρμῆς ὅφρις τις ὑποκίτρινος, μεγαλείτερος μέτρου, ὅστις σταθεὶς κατὰ τὸ ἥμισυ ὄρθιος καὶ ἀτενίσας με μετὰ σπινθηροβολούντων ὀφθαλμῶν, ὥρμισε κατ' ἐμοῦ μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε δὲν ἐπρόφθασα ν' ἀποσυρθῶ ὅπως τὸν πυροβολήσω· εὐτυχῶς ὁμως προέλαβα καὶ διὰ τοῦ σωλήνος τοῦ ὅπλου μου τὸν ἐκτύπησα καὶ ὥσεί διὰ πτύου τὸν ἔρριψα μακρὰν μου εἰς ἄλλον θάμνον ἐν ᾧ ἐκρύβη. Ἀ-

γνοῶ τί εἶδους ὄφρις ἦτο, γινώσκω μόνον ὅτι κακὰ κατ' ἐμοῦ ἠβουλήθη.

Ἐπανελθόντες εἰς τὸ χωρίον, ἱππεύσαμεν καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥρα· ἀφίχθημεν εἰς Βαλουκεσέρ.

Τὸ θέαμα καθ' ὁδὸν ἦτον ὠραῖον ἕνεκα τῆς ζωηρᾶς κινήσεως ἣτις ἐπεκράτει εἰς τοὺς ἀγροὺς· ὀλόκληραι οἰκογένειαι χωρικῶν εἶχον πῆξει καλύβας καὶ ἄλλοι μὲν ἐκοιμῶντο, ἄλλοι δὲ κατεγίνοντο εἰς τὸ θέρος, ἄλλοι εἰς τὴν ἔλῳφ' ἐνῶ τὰ παιδία ἐκυλίωντο ἐπὶ τῶν χόρτων· παρατήρησα ὁμως ὅτι τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα τῶν γεωργῶν αὐτῶν ἀνήρχοντο εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡσιόδου.

Ἀριστήσας καὶ ἀναπαυθεὶς ἐξῆλθον μετὰ τοῦ φιλτάτου μοι Πολυδώρου εἰς περίπκτον καὶ δι' ἀτραπῶν συσκίων, ἀνὰ μέσῳ πυκνοφύλλων δένδρων, ὑπήγαμεν εἰς Γιάρβουνάρ, 1 καὶ 1)2 ὥραν ἀπέχον τοῦ Βαλουκεσέρ, ὅπου κατ' ἔτος μεταβαίνουνσιν αἱ Ὀθωμανίδες πρὸς πανήγυριν, ἰδιαίτερος δὲ αἱ Ἀρμένιαι.

Τὴν ἐπαύριον, Δευτέραν 9 Ἰουλίου, ὑπῆγον πάλιν μετὰ τοῦ φιλτάτου μοι συνεταίρου, χάριν περιπάτου, μέχρι τοῦ χωρίου Τσάϊρ Ἀσσάρ 1 καὶ 1)2 ὥραν ἀπέχοντος, καίμενου ἐπὶ ὄροπεδίου καὶ ἀπαρτιζομένου ἐκ 50 περίπου οἰκιῶν, ἔχοντος δὲ καὶ ὑψηλὸν μιναρέν. Εὗρομεν τὴν Μπασρῆ βέην, ἔχοντα ἐκεῖ κτήματα, καὶ ὃν εἶχομεν γνωρίσει εἰς Βαλουκεσέρ. Τὴν προσκλήσει αὐτοῦ ἀνήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν του, λίαν κακῶς διεσκευασμένην, ἀλλ' ἐμείναμεν ὀλίγον.

Πέμπτη, 12 Ἰουλίου. Λαβὼν ἐπιστολὰς ἐκ Σμύρνης τὴν προτεραίαν, ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω, ἱππεύσας λοιπὸν περὶ τὴν 5 ὥραν τῆς πρωίας ἀφοῦ ἔσφιγξα ἐγκαρδίως τὴν χεῖρα τοῦ καλοῦ Πολυδώρου ὅστις ἐμελλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σμύρνην μετ' ὀλίγης ἡμέρας, καὶ παρήγγειλα νὰ ἐκφράσωσι τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου τῷ κ. Δαδιώτῃ διὰ τὴν φιλοξενίαν ἣς ἔτυχον ἐν τῇ οἰκίᾳ του κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, ἐφυγα χωρὶς οὐδὲ βλέμμα νὰ ῥίψω πρὸς τὰ ὀπίσω πρὸς τὴν πόλιν ἣτις ὡς πόλις μὲν εἶναι τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς ἀθλιότητος, ὡς κοινωνία δὲ, εἰ-

ναί ανταξία τῆς πόλεως. Δὲν ἐξαίρω δὲ τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα, διότι εὖρον, μετὰ λήπης μεγίστης τὸ λέγω, τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνας κιβδηλοὺς, ἐλεεινοὺς, ἀθλίους, φθονοῦντας ὁ εἰς τὸν ἕτερον, προσπαθοῦντας τίς νὰ καταστρέψῃ τὸν ἄλλον, ἀνεὺ συναισθήσεως τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς των, ἀνεὺ αἰσθήματος ἐθνισμοῦ, ἀλλὰ φεῦ! διηρημένους μεταξύ των, ἀποκεκτηνωμένους καὶ ἔρμαιον ἐγωῖσμοῦ φθονεροῦ.

Ἀνεχώρησα λοιπὸν χαίρων ὅτι ἐγκαταλιμπάνω τὴν ἐξορίαν αὐτήν, ἔχων ὡς φύλακας τὸν Ῥετζέπ καὶ τινὰ Ἰσμαήλ, φύλακα τοῦ ἐν Βαλουκεσέρ διαμένοντος Π. Α. καὶ τὸν ἔμπορον μετερχομένου, ὃν βεβαίως ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς ὁ μετ' αὐτοῦ συναλλαχθεὶς.

Ὁ ἵππος μου εὐτυχῶς εἶναι καλός· ἀληθὲς ὅμως ὅτι ἐπλήρωσα τριπλὴν τιμὴν ἀγωγίου. Ἴδου ἐγὼ καὶ πάλιν ἀνὰ μέσῳ τῶν ὁρέων ἀνερχόμενος καὶ κατερχόμενος αὐτά. Τερπνὴ θεά! Κατάφυτα ὄρη, ὠραῖαι κοιλάδες, θελκτικοὶ ῥύακες, διαυγεῖς κρήναι! Μετὰ πόσης ἡδονῆς ἠθέλῃ τις ταξιδεύει ἐνταῦθα, καίτοι οὐδεμιᾶς ὑπαρχούσης ὁδοῦ, εἰάν εἰς ἐκάστην καμπὴν τοῦ δρόμου, εἰάν ἐπισθεν ἐνὸς βράχου ἢ ἀνὰ μέσῳ τῶν φύλλων πρίνου ἢ εἰς τὴν σκιὰν δασυφύλλου πλατάνου δὲν ἀνέμενε νὰ ἰδῇ φονικὰ στόμια ὅπλων κατ' αὐτοῦ εὐθυνόμενα!

Ταχυποροῦντες ἀφίχθημεν ἀκριβῶς τὴν μεσημβρίαν, καθ' ἣν ὥραν ὁ ἱμάτης ἐφώνει τὴν τῆς μεσημβρίας προσευχὴν, εἰς Κερκσίν, ὅπου διαμείναντες ἐπὶ 4 ὥραν ὅπως προγευματίσωμεν, ἀνεχωρήσαμεν ἐκ νέου, πλὴν ἡ πορεία ἦν δυσάρεστος καθόσον ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι πνιγνῆ. Διερχόμεθα τὰς αὐτὰς ἐπικινδύνους ὁδοὺς. Ὁ συναδελφὼν με Ἰσμαήλ μοὶ διηγήθη τὴν ἱστορίαν του. Ἐπὶ πέντε κατὰ συνέχειαν ἔτη ἦτον ἐπιδεδομένος εἰς τὸν ληστρικὸν βίον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ θείου του, καὶ πολλὰς εἶχε ληστείας διαπράξει καὶ φόνους. Εἶτα ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ὑποσχεθείσης ἐντελῇ ἀμνηστείαν, προσῆλθε, πλὴν αὕτη μὴ τηρήσασα τὸν δοθέντα λόγον

τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἐπεμφεν εἰς τὸ κάτεργον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου ἐπὶ ὀκτὼ διέμεινεν ἔτη. Ἦδη εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Π. Α. ἡλλαξὲς δηλαδὴ ἀρχηγόν!

Περίεργοι ἄνθρωποι οἱ λησταὶ αὐτοί! δι' ἐν μετζίτιον φανεύουσιν ἀτυχῇ ὁδοιπόρον, καὶ ὅμως ἀφόβως δύναται τις νὰ τοῖς ἐμπιστευθῇ χιλίας λίρας, βέβαιος ὅτι ἀσφαλῶς θέλουσι παραδώσει αὐτὰς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Τὴν 8 καὶ 1)4 ἔφθασα εἰς Κιρκαγάτσιον ὅπου εὐθὺς ἐνοικίασα τὸ ὄχημα τὸ ἀνεὺ ἐλατηρίου, ὅπερ καλεῖται ἀραμπᾶς, ὅπως ἀναχωρήσω διὰ Μαγνησίαν· τῷ ὄντι ἀποχαιρετήσας τὸν Ἰσμαήλ μετὰ μίαν ὥραν ἀντιναζόμεν ἐἰς τὸν ἀραμπᾶ. Ἀγνοῶ διατί μετὰ τὸν τῶν ποινῶν δὲν κατέταξαν καὶ τὸ ὄχημα αὐτὸ, ὅπερ ἀνατινάσσει, πρὸς τὰ ἐπάνω, πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸν ἐν αὐτῷ, καταθραῦον τὰ τε ὀστά καὶ τὰ ἐντόσθια του. Ὑποθέτω ὅμως ὅτι ὁ ποινικὸς νόμος δὲν κάμνει χρῆσιν αὐτοῦ, ἅτε τῶν βασάνων πρὸ πολλοῦ καταργηθεῖσιν. Μόλις ἐκίνησε καὶ παρενθὺς ἐλησμονήσασα καὶ ληστὰς καὶ ἐνέδρας καὶ πάντα, σκεπτόμενος πόσα λεπτὰ θὰ παρέλθωσιν ἕως οὗ συντριβῶ μετὰ βάσανον ὀκτὼ ὥρων, ἔφθασα, ὡς ἐκ θαύματος, κατὰ σκοπὸν μὲν πλὴν ἀδολοχῆς εἰς Μαγνησίαν, τὴν Παρτσικεὺν κατὰ τὴν 5 ὥραν τῆς πρωίας, δηλαδὴ ἀκριβῶς 24 ὥρας ἀπὸ τῆς ἐκ Βαλουκεσέρ ἀναχωρήσεώς μου. Ἀποῦ εὐτρεπίσθην ὅπως δὴ ποτε ἀποβαλὼν τὸ Βαλουκεσέριον ἦθος, μετ' ὀλίγον ἤμην νωχελῶς ἐξηπλωμένος ἐν τῇ ἀτμαμάξῃ ἥτις ἐσύριζεν ὥσπερ εἰρωνευομένη τὰ λοιπὰ τῆς μετακομίσεως μέσα. Μετὰ δύο καὶ ἡμίσειαν ὥρας ἤμην εἰς Σμύρνην.

Νῦν ἔτι, ὅτε προσφέρω τὴν λέξιν Βαλουκεσέρ, αἰσθάνομαι ῥίγος διατρέχον ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὴν συναίσθησιν ἐκείνην ἣν ὁ ἐξυπνῶν κατόπιν τρομεροῦ ὄναιρου.

Νικόλαος Γ. Οἰκονομίδης.